

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ex Nouo Testamento Quatuor Eua[n]gelia

Erasmus, Desiderius

Erphordie, 1520

VD16 B 4591

Evangelivm Secvndvm Lvcam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34488

EVANGELIVM SECVNDVM LVCAM.

VONIAM COMPLVRES AG

Q

gressi sunt contexere narrationē earū, quæ
inter nos certissimę fidei sūt, regę, sicuti tra-
diderūt nobis nō, qui ab initio suis oculis vi-
derāt, ac pars aliqua fuerāt eorū, quæ nar-
rabāt: visum est & mihi, vt, cunctis ab initio exacta diligētia per-
uestigatis, deinceps tibi scriberē optime Theophile, quo agnos-
cas eorū de quibus edoctus fueras, certitudinē. ¶ Erat in diebus
Herodis regis Iudææ, sacerdos quidā nomie Zachariās de vice
Abiā, & vxor illius de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabet.
Erant autē iussi ambo corā deo, versantes in om̄ibus p̄ceptis &
iustificatiōib⁹ dñi irrephensibiles, nec erat illis proles, eo qđ esset
Elizabet sterilis, & ambo prouectę iā essent etatis. Factū est autē,
cū sacerdotio fungereē Zachariās in ordine vicis suæ corā deo,
secundū cōsuetudinē functionis sacerdotalis, fors illi obuenit, vt
odores incēderet, ingressus in templū dñi, & om̄is multitudo po-
puli precabatur foris tpe thymiamatis. Apparuit autē illi angel⁹
dñi, stans a dextris altaris, in q̄ thymiamata solēt adolari. Et Zach-
ariās turbat⁹ est eo viso, ac timor irruit sup eū. Ait autē ad illū an-
gelus: Ne timeas Zachariā. quoniā exaudita est deprecatio tua.
Vxorq; tua Elizabet pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioh-
annē, & erit gaudiū tibi, & exultatio, & multi super eius natiui-
tate gaudebūt. Erit em̄ magnus coram dño, & vinū sicerāq; non
bibet. Et spiritu sancto replebit iā inde ab utero matris suæ, mul-
tosq; filiorū Israel cōuertet ad dominū deū ipsorum. Et ipse prep̄

cedet ante illū cū spiritu & virtute Helix, vt conuertat corda pa-
 trū in filios, & in obediētes ad prudentiā iustorum, vt paret dño
 plebē perfectā. Et dixit Zachariās ad angelū: Quo argumento
 istuc cognoscam? ego em̄ sum senex, & vxor mea prouectæ æta-
 tis est. Ac respōdens angel⁹ dixit ei: Ego sum Gabriel q̄ affiti in
 conspectu dei, missusq̄ sum, vt loquar ad te, & hec tibi læta nū-
 tiē, Et ecce futurū est, vt sis tacitus, nec fari possis ad eū vsq̄ diem
 quo hæc fiant, eo qđ non credidisti verbis meis, quę implebunt
 in tpe suo. Et erat populus expectans Zachariā, & mirabant̄ qđ
 moraret̄ in tēplo: Egressus aut̄ nō poterat loqui illis: Et cognos-
 uerunt, quod visionē vidisset in tēplo. Et ipse innuebat illis, per-
 mansitq̄ mutus. Et accidit, vt impleti sunt dies officij eius, abijt
 in domū suā. Post hos aut̄ dies cōcepit Elizabeth vxor ei⁹, & oc-
 cultabat se mēsis quinq̄, dicens. Sic fecit mihi dñs in diebus,
 quibus me respexit, vt auferret probrū meum inter homines: In
 mense aut̄ sexto missus est angelus Gabriel a deo in ciuitatē Ga-
 lilæ, cui nomē Nazareth, ad virginē desponsatā viro, cui nomē
 erat Ioseph, de domo Dauid, ac nomen virginis Maria. Et in-
 gressus angelus ad eā, dixit: Aue gratiosa, dñs tecū, benedicta tu
 inter mulieres. Illa vero cū vidisset, turbata est super oratione ei⁹
 us, & cogitabat, qualis esset illa saluatio. Et ait angelus ei: Ne ti-
 meas Maria, naçta es em̄ gratiā apud deū. Ecce concipies in vte-
 ro, & paries filiū, ac vocabis nomē eius Iesum. Is erit magnus, &
 filius altissimi vocabit̄: Et dabit illi dñs de⁹ sedē Dauid patris ip-
 sius, regnabitq̄ super domum Iacob in æternū, & regni eius nō

SECUNDVM.

erit finis. Dixit autē Maria ad angelū: Quomō erit istud, quādo
quidem virū nō cognosco? Et respondēs angelus dixit ei: Spūs
sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obūbrabit tibi. Quā
propter & qđ nascit̄ sanctū, vocabit̄ filius dei. Atq; ecce Elizabet
cognata tua, & ipsa cōcepit filiū in senectute sua, & hic mensis ē
sextus illi, quæ dicebat̄ sterilis, q̄a nō erit impossibile apud deum
oē verbū. Dixit autē Maria: Ecce ancilla dñi, fiat mihi secūdū ver
bū tuū, ac discessit ab illa angelus. Exurgens autē Maria in diebus
his, abiit in montana cū festinatiōe in ciuitatē Iuda, & intrauit in
domū Zachariæ, ac salutauit Elizabet, & factū est, vt audiuit sal
utationē Mariæ Elizabet, salit̄ infans in vtero eius. Et repleta ē
spū sancto Elizabet, exclamauitq; voce magna, & dixit: Bene
dicta tu inter mulieres, & bñdict⁹ fructus ventris tui. Et vnde hoc
mihi, vt veniat mater dñi mei ad me? Ecce enī vt facta est vox
salutationis tuę i aurib⁹ meis, exultauit p̄ gaudio infans in vtero
meo. Et beata quæ credidit, quoniam perficientur ea quæ dicta
sunt ei a dño. Et ait Maria: Magnificat anīa mea dñm. Et exult
auit spiritus meus in deo seruatore meo. Quia respexit ad hum
ilitatē ancillæ suæ, ecce enī ex hoc beatā me dicent oēs genera
tiones. Quia fecit mihi magnifica qui potens est, & sanctum nos
men eius: Et misericordia eius in progeniē & progeniē, timentib⁹
bus ipsum. Præstitit robur per brachiū suum, dispersit superbos
cogitatione cordis ipsorū. Detrahit potētes de sedibus, & euexit
humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Sus
cepit Israel puerū suū, vt memor esset misericordiæ. Sicut locuta

est ad p̄fes n̄ros, ipsi Abrahā & semini eius in æuū. Mansit autē
 Maria cū illa circiter mensibus tribus, & reuersa est in domū suā
 Elizabet vero impletū est tēpus pariendi, & peperit filium. Et
 audierunt vicini & cognati eius, quod magnifice dñs misericor/
 dia sua vsus esset erga illā, & gratulabant̄ ei. Et factum est in die
 octauo, venerūt ad circūcidendū puerū, & vocabant eum nomine
 patris sui Zachariā. Et respondēs mater eius dixit: Nequā, sed
 vocabit̄ Ioannes. Et dixerunt ad illam: Nemo est in cognatione
 tua, qui vocetur isto nomine. Innuebant aut̄ patri eius, quid vel/
 let vocari eum. It̄q; postulatis tabellis scripsit, dicens: Ioannes est
 nomen eius. Et mirati sunt vniuersi. Apertum est autem os eius
 illico, & lingua eius, & loquebat̄ laudans deū. Et peruasit timor
 per om̄es vicinos eorū, & per omnē montanā regionem Iudææ
 diuulgabantur omnia verba hæc, & posuerunt omnes qui au/
 dierant, in corde suo dicentes: Quis nā puer hic erit? Et manus
 dñi erat cum illo. Et Zachariās pater eius repletus est spiritu san/
 cto, prophetauitq; dicens: Laudāus dominus deus Israel, quia
 uisitauit & fecit redēptionē populo suo. Et erexit cornu salutis
 nobis, in domo Dauid pueri sui. Sicut locut⁹ est per os sanctorū
 qui a sæculo fuerūt prophetarū suorū. Fore ut seruemur ab ini/
 micis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos: Ut yteretur
 misericordia erga patres nostros, ac memor esset testamenti sui
 sancti (præstaretq;) Iusiurandū quod iurauit ad Abrahā patrē no/
 strum, ac daret nobis: Ut sine timore, de manu inimicorū n̄rorum
 liberati, seruirem⁹ ipsi: Cū s̄c̄ritate & iustitia corā ip̄o, cūctis die/

SECUNDVM.

bus vitæ nostrę. Et tu puer, propheta altissimi vocaberis, præi-
bis em̄ ante faciē dñi, ad parandū vias eius: Ad dandā scientiam
salutis pupulo ipsius, per remissionē peccatorū eius: Per viscera
misericordię dei nostri, quibus visitauit nos oriens ex alto, ut il-
luscere his q̄ in tenebris, & umbra mortis sedebant, ad dirigen-
dos pedes nostros in viā pacis. Puer autē crescebat et coroboraba-
tur spiritu, & erat in desertis, donec veniet dies, quo ostenden-
dus erat apud Israelitas.

CAPVT. II.

Actum est autē in diebus illis: Exijt decretum a cæsare
Augusto, vt censereēt totus orbis. Hęc descriptio pri-
ma facta est præside Syrię Cyrenio. Et ibant omēs vt
profiterent in suā quisq; ciuitatem. Ascendit autē & Ioseph a Gal-
ilæa, de ciuitate Nazareth, in Iudæā: in ciuitatē Dauid, quæ vo-
caē Bethleem, eo quod esset de domo & familia Dauid vt profite-
teret cū Maria desponsa sibi vxore, quæ erat pregnans. Accidit
autē cū essent ibi, cōpleti sunt dies pariēdi. Et peperit filiū suū pri-
mogenitū, ac fascijs eū inuoluit, reclinauitq; eū in præsepi, quod
non esset eis locus in diuersorio, Et Pastores erant in regione ea
dē vigilantes, & excubantes excubias nocte super gregē suū. Et
ecce angelus dñi afficit illis, & claritas dñi circumfulsit illos, & ti-
muerunt timore magno. Et dixit, illis angelus: Ne timeatis Ecce
em̄ annuncio vobis gaudiū magnū, quod futurū est toti populo
quia natus est vobis hodie seruator, q̄ est Christus dñs, in ciuitate
Dauid. Et hoc vobis signū: Inuenietis infantē fascijs inuolutū,

positū in præsepi. Et subito facta est cū angelo multitudo militiæ
 cœlestis, laudantiū deum & dicentiū: Gloria in altissimis deo, ac
 in terra pax, hoib⁹ bona volūtas. Et factū est, vt discesserūt ab eis
 angeli in cœlū, & hoies pastores loquebant̄ inter sese: Transeam⁹
 iam Bethleem vsq; & videamus hoc qđ accidit, quod dñs apes
 ruit nobis. Et venerunt festinantes, & inuenerunt Mariā & Ios
 seph, & infantē positū in præsepi. Cū vidissent autē, diuulgauer
 runt de verbo, quod dictum erat ipsis de puero hoc. Et omnes
 qui audierunt mirati sunt, de his quæ dicta erant a pastoribus ad
 ipsos. Porro Mariā conseruabat omnia verba hæc, conferens in
 corde suo. E reuersi sunt pastores, glorificantes ac laudantes de
 um super omnibus, quæ audierant & viderant, ita vt dictum fu
 erat ipsis. Et postquā consumati sunt dies octo vt circūcideretur
 puer, vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum erat ab ange
 lo priusquam in vtero conciperetur. Et posteaquam completi
 fuissent dies purgationis eorum secundum legem Mosi, adduxe
 runt eum Hierosolymam, vt sifferent eum domino, sicut scriptū
 est in lege domini: Omne masculinum adaperiens vuluam, san
 ctum domino vocabiē, & vt darent hostiā secundū quod dictum
 est in lege domini, par turturū aut duos pullos columbarum. Et
 ecce homo erat Hierosolymis, cui nomen Simeon, & homo iste
 iustus ac pius, expectans consolationem Israel, & spirit⁹ sanctus
 erat super eum. Et responsum acceperat a spiritu sancto, non vi
 surum se mortem, nisi prius videret Christum domini. Et venit
 per spiritum in templū. Et cum inducerent puerū Iesum paren
 N

SECUNDVM.

res vt facerent secundū cōsuetudinē legis, pro eo, ipse quoq; acce-
 pit eū in vlnas suas & laudauit deū, ac dixit: Nūc dimittis seruu
 tuū dñe, secundū verbū tuū in pace: quia viderūt oculi mei salu-
 tare tuū, quod parasti ante faciē omniū populorū, lumē ad reue-
 lationē gentiū, & gloriā plebis tuæ Israel. Et erāt pater & mater
 eius mirantes super his, quæ dicebantur de illo: Et benedixit il-
 lis Simeon, & dixit ad Mariā matrē eius: Ecce positus est hic iu-
 ruinam, & in resurrectionē multorū in Israel, & in signū cui con-
 tradiciēt. Quin & tuā ipsius animā penetrabit gladius, vt retegā-
 tur ex multis cordib⁹ cogitatiōes. Et erat Anna prophetissa filia
 Phanuel de tribu Aser. Hæc processerat in multā ætatē, & vixe-
 rat cū viro annis septē a virginitate sua. Et hæc vidua annorū fer-
 me octoginta quatuor, q̄ non discedebat de tēplo, ieiunijs ac de-
 precationibus seruiens nocte ac die. Et hæc, eadē hora superue-
 niens, vicissim confitebāt dño, & loquebāt de illo omnibus qui
 expectabāt redemptionē Hierosolymis. Et vt perfecerunt omīa
 scdm legē dñi, reuersi sūt i Galilæā in ciuitatē suā Nazareth. Pu-
 er autē succrescebat, corroborabaturq; spiritu & implebāt sapientia
 & gratia dei erat super illū. Et ibāt parentes eius quotannis Hie-
 rosolymā in die festo paschæ. Et cū factus esset annorū duodecim
 ascendentibus illis Hierosolymā secundū cōsuetudinē diei festi,
 cōsumatisq; diebus cū redirent illi, remansit puer Iesus Hieroso-
 lymis, & nō cognouerūt parentes eius. Cæterū rati illū esse in co-
 mitatu, venerunt itinere diei, & requirebant eū inter cognatos &
 inter notos. Et cū non inuenissent eū, reuersi sunt Hierosolymā,

querentes eū. Et accidit post triduū, inuenerūt illū in templo sedentē in medio doctorū, audientē illos, & interrogantē eos. Stupebant autē oēs, qui eū audiebant, super intelligentia & responsis eius, & viso eo admirati sunt. Et dixit mater eius ad illū: Fili, cur fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod quærebatis me? An nesciebatis quod in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? Et illi non intellexerunt sermonē, quē locutus est ipsis. Et descendit cū eis, venitq; Nazareth, eratq; subditus illis. Mater autē eius cōseruabat oīa verba hæc in corde suo. Et Iesus proficiebat sapiētia & ætate, & gratia apud deum atq; homines.

¶ CAPVT. III.

Nno autem decimoquinto imperij Tiberij cæsaris, Pontio Pilato præside Iudææ, tetrarcha vero Galilææ Herode, Philippo autē fratre eius tetrarcha Ituræ & trachonitidis regionis, & Lysania Abilenes tetrarcha, sub pontificibus Anna & Caiapha, factum est verbum dñi super Ioannem Zachariæ filiū i deserto. Et venit in omnē regionē finitima Iordani, prædicans baptismū pœnitentiæ in remissionē peccatorū, sicut scriptū est in libro sermonū Hesaiæ prophætæ, dicentis: Vox clamantis in deserto, parate viā dñi, rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebit, & ois mons & collis humiliabit. Et fient quæ obliqua sunt, directa, & aspera (vertent) in vias planas & videbit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas, quæ exierant vt baptizarentur ab ipso. Progenies viperarum, quis sub-

N ij

monstrauit vobis vt fugeretis a ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ, & ne cœperitis dicere intra vosipfos, patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, potens est deus de lapidibus istis suscitare filios ipsi Abrahe. Iam vero & securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor, non faciens fructum bonum, excidit, & in ignem conicit. Et interrogabant eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicit illis: Qui habet duas tunicas, impertiat non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem & publicani, vt baptizarent, & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Ne quid amplius quam quod constitutum est vobis, exigatis. Interrogabant autem eum & milites, dicentes: Et nos quid faciemus? Et ait illis: Ne quem concutatis, ne quem calunietur, & contenti estote stipendijs vestris. Expectante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, num ipse esset ille Christus? Respondit Ioannes, dicens vniuersis: Ego quidem aqua baptizo vos: sed veniet fortior me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamentorum, ipse vos baptizabit spiritu sancto & igni, cuius ventilabrum in manu ipsius, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horrium suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem & alia exhortans euangelizabat populo. Herodes autem terrarum, cum corripere ab illo de Herodiade vxore fratris sui, de quibus omnibus malis, quæ faciebat Herodes, adiecit & hoc super omnia, & inclusit Ioannem in carcerem. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, vt & Iesu baptizato & oran-

LVCAM. FO LXIII.

te apertum sit cœlum, ac descēdit spiritus sanctus corporali spe-
 cie quasi columba in ipsum, & vox de cœlo facta est, quæ diceret:
 Tu es filius ille meus dilectus, in te cōplacitum est mihi. Et ipse
 Iesus incipiebat esse ferme annorum triginta, vt putabatur, fili-
 us Ioseph, qui fuit filius Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Leui, qui
 fuit Melchi, qui fuit Ianne, qui fuit Ioseph, qui fuit Matathix,
 qui fuit Amos, qui fuit Naum, qui fuit Helli, qui fuit Naggæ,
 qui fuit Maath, qui fuit Matathix, qui fuit Semei, qui fuit Ios-
 sech, qui fuit Iuda, qui fuit Ioanna, qui fuit Rhesa, qui fuit Zo-
 robabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri, qui fuit Melchi, qui fuit
 Addi, qui fuit Cosam, qui fuit Helmadam, qui fuit Her, qui fuit
 Ieso, qui fuit Heliezer, qui fuit Ioram, qui fuit Matha, qui fuit Le-
 ui, qui fuit Simeō, qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Ionam,
 q̄ fuit Helachim, q̄ fuit Meleam, q̄ fuit Menā, q̄ fuit Mathatha,
 q̄ fuit Nathā, q̄ fuit Dauid, q̄ fuit Iesse, q̄ fuit Obed, q̄ fuit Booz,
 q̄ fuit Salmō, qui fuit Naasson, q̄ fuit Aminadab, q̄ fuit Aram,
 qui fuit Esrom, qui fuit Phares, qui fuit Iudæ, qui fuit Iacob, qui
 fuit Isaac, qui fuit Abrahæ, qui fuit Tharræ, qui fuit Nachor, qui
 fuit Saruch, qui fuit Ragau, qui fuit Phalec, qui fuit Heber, qui
 fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxat, qui fuit Sem, q̄ fuit
 Noe, qui fuit Lamech, qui fuit Mathusala, qui fuit Enoch, qui fu-
 it Iareth, qui fuit Malalehel, qui fuit Cainan, qui fuit Enos, qui
 fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit dei.

¶ CAPVT. III.

i Iesus aut̄ plenus spū sancto, regressus est a iordane, &
 N iij

SECUNDVM.

actus est per spiritū in desertum, ac diebus quadraginta tentaba-
 tur a diabolo, nihilq; comedit in dieb⁹ illis, & cōsumatis illis, de-
 inde esuriit. Dixit autē illi diabolus: Si filius es dei, dic lapidi huic
 vt panis fiat. Et respondit ad illū Iesus dicens: Scriptū est: Non
 pane solo viuet homo, sed omī verbo dei. Et subduxit illū diabo-
 lus in montem excelsum, & ostendit illi oia regna orbis terræ in
 puncto tps, & ait illi diabolus: Tibi dabo potestātē hanc vniuer-
 sam & gloriā illorū, quia mihi tradita sunt, & cuiuscunq; volo, do
 illam, tu ergo si adoraueris prouolutus corā me, erunt tua omnia.
 Et respondens Iesus dixit illi: Abi post me satana. Scriptum est
 enī, Adorabis dñm deū tuū, & illū solū coles. Et duxit illū Hiero-
 solymā, statuitq; eū super pinna templi, & dixit illi: Si filius dei
 es, mitte te ipsum hinc deorsum. Scriptū est enim, quod angelis
 suis mandabit de te, vt seruent te, & in manibus tollēt te, ne offen-
 das ad lapidem pedem tuum. Et respondens Iesus ait illi: Dictū
 est, Non tentabis dominū deum tuū. Et consumata omni tenta-
 tione diabolus recessit ab illo vsq; ad tempus. Et reuersus est Ie-
 sus virtute spūs in Galilæā, & fama exiit per vniuersam regionē
 de illo. Et ipse docebat in synagogis eorū, & glorificabāt ab oī-
 bus. Et venit Nazareth vbi erat nutritus, & intrauit secundū cō-
 suetudinē suā die sabbatorū in synagogum, & surrexit vt legeret.
 Et traditus est illi liber Hesaiæ propheta, & vt explicuit librū,
 inuenit locū, vbi scriptū erat. Spūs dñi sup me, propterea quod
 vnxit me, ad euāgelizandū pauperib⁹ misit me, vt sanem contri-
 tos corde, vt predicē captiuis remissionē, & cæcis visum, vt emit

tā cōtractos p remissionē, vt prædicē annū dñi acceptū. Et cō-
plicato libro, reddidit ministro, ac resedit. Et omniū in synagoga
oculi erāt defixi in eū. Cepit autē dicere ad illos: Hodie impleta ē
hec scriptura in aurib⁹ v̄ris. Et oēs testimoniū illi dabāt, & mira-
bant sup gratia sermonū, qui pcedebāt ex ore ipsius, dicebantq;
Nōne hic est fili⁹ Ioseph? Et ait illis: Oīno diceris mihi hāc silitu-
dinē. Medice, cura teipm. Quæcūq; audiui⁹ facta in Caperna-
um, fac & hic in patria tua, Ait autē: Amen dico vobis: Nemo p-
pheta accept⁹ est in patria sua. Sed in veritate dico vobis, multæ
viduæ erāt in dieb⁹ Helix in Israel, qñ clausum ē cœlū annis trib⁹
& mētib⁹ sex, cū facta esset fames magna p oēm terrā, & ad nullā
illag; missus est Helias, nisi in Sarephtha Sidonis ad mulierē vi-
duā. Et multi leprosi erāt in Israel sub Helixeo propheta, & ne-
mo eorū mundatus est nisi Naaman Syr⁹. Et repleti sunt oēs in
synagoga ira, hęc audiētes. Et insurrexerūt, eieceruntq; illū e ci-
uitate, & duxerunt illū vsq; ad superciliū montis, sup quē ciuitas
illorū erat ædificata, vt præcipitarēt eū. Ipse autē transiēs p mediū
illorū ibat. Et descēdit Capernaū ciuitatē Galilææ, ibiq; docebat
illos sabbatis, & stupebāt sup doctrina ei⁹, qā cū potestate cōiun-
ct⁹ erat sermo ipsius. Et in synagoga erat hō, hñs spm̄ dæmonis
inmūdi, & exclamauit voce magna dicēs: Eia, qd tibi nobiscū est
Iesu Nazarene? Venisti ad pdendū nos? Scio te qui sis, sanctus
ille dei. Et increpauit illum Iesus, dicēs: Obmutesce, & exi ab eo.
Et cū projecisset illū dæmoniū in mediū, exijt ab illo, nihilq; illi
nocuit. Et factus est pavor super oēs, & colloquebant inter sese,

SECUNDVM.

dicētes: Quis sermo hic est? quia cū autoritate ac potestate imperat immūdis spiritib⁹, & exeūt? Et diuulgabat fama de illo in omnē locū vndiq; finitimæ regionis. Cū surrexisset autē Iesus de synagoga, introiuit in domū Simonis, socrus autē Simonis tenebatur febris magna, & rogauerūt illū pro ea. Et affans supra illā, increpauit febrē, & febris dimisit illā, statimq; surgens, ministrabat illis. Cū autē sol occideret, oēs q; habebāt infirmos morbis varijs, ducebāt illos ad eū, at ille singulis manus imponēs, sanabat eos. Exibant autē & dæmonia a multis, clamantia ac dicentia: Tu es Christus filius dei. Et increpans, nō sinebat ea loqui, quia sciebant ipm esse Christū. Facto autē die egressus ibat in desertū locū, & turbae quærebant eū, & venerūt vsq; ad ipsum, & detinebant illū ne discederet ab eis. Quib⁹ ille ait: Et alijs ciuitatib⁹ oportet me euāgelizare regnū dei, nam in hoc missus sum. Et predicabat in synagogis Galilææ.

¶ CAPVT. V.

Actū est autē cū turba immineret ei, vt audiret verbū dei, & ipse stabat iuxta stagnum Genezareth, & vidit duas naues stantes ad stagnum, piscatores autem descenderant ex illis, & abluabant retia. Ingressus autem in vnā nauim, quæ erat Simonis, rogauit eū, vt a terra abduceret pusillū, & sedens docebat de nauī turbas. Vt cessauit autē loqui, dixit ad Simonē: Duc in altū, & laxate retia vestra in capturā. Et respondēs Simon, dixit illi: Præceptor, per totā noctē laborātes nihil cepimus, tñ tuo iussu laxaborete. Et cū hoc fecissent, cōcluserūt piscium multitudinē copiosā. Rūpebat autē rete eorū. Et annuerunt

socijs, q̄ erāt in altera nauī, vt venirēt & adiuuarēt ipsos, & venerūt
 atq̄ impleuerūt abas naues, ita vt mergerēt. Q̄d cū videret Simon
 Petrus, accidit ad genua Iesu, dicēs: Discede a me dñe, q̄a homo
 peccator sum. Stupor enī circūdederat eū, & oēs qui cū illo fue-
 rant, super captu pisciū, quē ceperant, similiter aut̄ Iacobū & Io-
 annē filios Zebedæi, qui erant socij Simoni. Et ait ad Simonē
 Iesus: Ne metuas, posthac hoies capies. Et subductis in terram
 nauibus, relictis oibus, secuti sunt eū. Et accidit cū esset in quadā
 ciuitate, & ecce vir plenus lepra, cunq̄ vidisset Iesum, prostratus
 in faciē, rogauit eū, dicens: Domine, si vis potes me mundare. Et
 protensa manu tetigit eū, dicens: Volo, mundus esto. Et confe-
 ssim lepra discessit ab illo. Et ipse præcepit illi, ne cuiq̄ diceret,
 sed vade (inquit) ostende te ipsum sacerdoti, & offer pro emunda-
 tiōe tuī, quæ præcepit Moses in testimoniū illis. Peruagabatur
 aut̄ magis rumor de illo, & cōueniebāt turbæ multæ vt audirent
 & sanarent̄ ab infirmitatib⁹ suis. Ipse aut̄ agebat in secessu in deser-
 tis & orabat. Et factū est quodā die, & ipse docebat, erantq̄ pha-
 risæi sedentes ac legis doctores, q̄ venerant ex oī castello Galilææ
 & Iudææ & Hierusalem, & virtus dñi aderat ad sanandū eos. Et
 ecce viri portantes in lecto hoīem, qui erat paralyticus, & quæ-
 rebant eū inferre, & ponere ante illū. Et nō inuenientes qua par-
 te illum inferrent præ turba, ascenderunt supra tectum, ac per te-
 gulas demiserunt eum cū lectulo in medium ante Iesum. Quo-
 rum fidē vt vidit, dixit illi: Homo, remittantur tibi peccata tua.
 Et cœperūt cogitare scribe & pharisæi, dicentes: Quis est, is qui

loquit̃ blasphemias? Quis potest remittere peccata, nisi solus deus? Vt cognouit aut̃ Iesus cogitatiōes eorū, respōdēs, dixit ad illos: Quid cogitat̃ in cordib⁹ vestris? Vtrū est faci⁹ dicere, remittantur tibi peccata, an dicere, surge & ambula? Vt aut̃ sciat̃ qđ filius hoīs habet potestātē in terra remittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge, tolle lectulū tuū, & vade in domū tuā. Itēq; confectū surgēs corā illis, tollebat lectū in quo iacuerat, abiitq; in domū suā, glorificās deū. Et stupor corripuit oēs, et glorificabāt deū. & repleti sunt timore, dicentes: Vidimus incredibilia hodie. Et post hęc exiit, ac vidit publicanū, noīe Leui, sedentē ad teloniū, & ait illi: Sequere me. Atq; is relictis oībus, surgēs, secutus est eū. Et fecit ei, conuiuīū magnum Leui in domo sua, & erat tētib⁹ multa publicanorū, & aliorū, qui cum illis accumbebant. Et murmurabāt scribē, & pharisei, aduersus discipulos eius, dicētes: Quare cū publicanis & peccatoribus editis & bibitis? Et respōdēns Iesus, dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. At illi dixerūt ad eū: Quare discipuli Ioānis ieiunāt frequēt̃, & obsecratiōes faciūt, similiter & phariseos, tui vō edūt & bibūt? Quib⁹ ipse ait: Nō potestis facere, vt filij thalami, dñi cū illis est sponsus, ieiunēt? Venient aut̃ dies, & cū ablat⁹ fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat aut̃ & similiter ad illos: Nemo immixturā noui vestimēti immittit in vestimētū vetus, alioqui, & nouū rūpit, & veteri nō cōuenit immixtura ex nouo. Et nemo mittit vinū nouū in vtres veteres, alioqui

rumpet vinū nouū vtres, & ipsam effundetur, & vtres peribūt,
Sed vinū mustum in vtres novos mitendū est, & vtraq; conser-
uant. Et nemo qui biberit vetus, statim vult nouū, dicit enim, ve-
tus melius est.

CAPVT. VI.

Cecidit autē, vt in sabbato secundo primo transiret p̄
a sata, ac vellebant discipuli eius spicas, edebantq; con-
fricantes manibus. Quidā autē pharisæorū dicebant
illis: Quid facitis, quod non licet facere in sabbatis? Et respon-
dens Iesus, ad eos dixit: Ne hoc quidē legistis, quod fecit Dauid
cū esurisset ipse, & qui cū illo erant, quomodo intrauit in domū
dei, & panes propositionis sumpsit, editq; ac dedit etiā his qui
secū erant, quos nō licet edere, nisi tantū sacerdotibus? Et dicebat
illis, dñs est filius homīs etiā sabbati. Factum est autē & in alio sab-
bato, vt intraret in synagogam ac doceret. Et erat ibi homo, &
manus eius dextra erat arida. Obseruabāt autē eū scribæ ac pha-
risæi, an in sabbato sanaturus esset, vt inuenirent vnde accusarent
eū. Ipse vero sciebat cogitationes eorum, & ait hoī qui habebat
manū aridam: Surge, & sta in medio, & surgens stetit. Ait igit̄ ad
illos Iesus. Interrogabo vos, vtrum licet sabbatis benefacere, an
malefacere, animā seruare an p̄dere? Et circūspectis oībus, dixit
hoī: Extende manū tuā. Ille autē fecit, & restituta est manus eius
sana sicut altera. Ipsi autē repleti sunt amentia, & colloquebantur
inter sese, quid nam facerent Iesu. Factū est autē in illis diebus, ex-
iit in montem ad orandum, eratq; pernoctās in deprecatione dei.

Et cū dies factus esset, vocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos noiauit, Simonē, quem & nominauit Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobū & Ioannē, Philippū & Bartholomeū. Mattheū & Thomā, Iacobū Alphaelii & Simonē qui vocat̄ Zelotes, & Iudā Iacobi & Iudam Iscariotē, q̄ idē fuit proditor. Et descēdēs cū illis stetit in loco campesfri turbacq; discipulorū eius, & multitudo copiosa plebis ex omni Iudæa & Hierusalē, & a maritima Tyro & Sinode, qui uenerant ut audirent eū, & sanarent̄ a morbis suis, Et qui vexabant̄ a spiritib⁹ imundis, & sanabant̄ Et oīs turba q̄rebat eū tangere, q̄ virt⁹ ab illo exibat, & sanabat oēs. Et ipse attollēs oculos suos in discipulos, dicebat: Beati pauperes, q̄a uestrū est regnū dei. Beati qui esuritis nunc, quia saturabimini. Beati qui fletis nūc, quia rīdebitis. Beati eritis cū vos oderint hoīes, & separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomē uestrū tanquā malū propter filiū hominis. Gaudete in illo die & exultate, ecce enī merces uestra multa est in cœlis. Secundū hæc enim faciebāt prophetis patres eorū. Veruntamē v̄x vobis diuitibus, qui habetis cōsolationem uestrā. V̄x vobis, qui saturati estis, quia esurietis. V̄x vobis, qui ridetis nunc, qui lugebitis & flebitis. V̄x cū laudauerint vos oīs hoīes, Secundū hæc enim faciebant pseudo prophetis patres eorum. Sed vobis dico qui auditis: Diligite inimicos uestros, benefacite his qui vos oderunt. Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos. Percutienti te in maxillā, prebe & alterā, & ab eo qui aufert tibi palliū, etiā tunicā noli prohibere.

hibere. Omni autem exigenti abs te, tribue, & ab eo qui aufert
quæ tua sunt, ne reposcas, & prout vultis vt faciant vobis hoïes, vos
quoq; facite illis similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt, quæ
vobis est gratia? Nã & peccatores eos a quibus diligunt, diligunt.
Et si benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quæ vobis est gratia?
Siquidẽ & peccatores hoc faciunt. Et si mutuũ dederitis his a qui
bus speratis vos recepturos, quæ gratia est vobis? Nam & pec-
catores, peccatoribus dant mutuũ, vt recipiant paria. Quin imo
diligite inimicos vestros, & benefacite, & mutuum date, nihil
inde sperantes, & erit merces vestra multa, & eritis filij altissimi,
quia ipse benignus est erga ingratos ac malos. Estote ergo mise-
ricordes, sicut & pater vester misericors est. Nolite iudicare, &
nõ iudicabimini. Nolite cõdemnare, & non condẽnabimini. Re-
mittite, & remitteẽ vobis. Date, & dabit vobis. Mensurã bonam
& cõfertã, & cõussam atq; exundantẽ dabũt in sinum vestrũ. Ea-
dẽ quippe mẽsura qua metimini, metient alij vobis. Dicebat autẽ
illis similitudinẽ: Nunquid potest cæcus cæcũ ducere? nõne am-
bo in foueam cadũt? Non est discipulus supra magistrum suum:
perfectus autem omnis erit, sicut magister ipsius. Quid autem
vides festucam in oculo fratris tui, trabem autẽ quæ in oculo pro-
prio est, non animaduertis? Aut quomodo potes dicere fratri tuo:
frater, sine eijciam festucam quæ in oculo tuo est, ipse in oculo
tuo trabem non vides? Hypocrita, eijce primum trabem ex ocu-
lo tuo, & tunc perspicies, vt eijcias festucam, quæ est in oculo
fratris tui. Non est enim arbor bona, quæ facit fructum malũ:

necq; arbor mala, faciens fructum bonum. Vna queq; enim arbor ex fructu suo cognoscitur. Neq; enim e spinis colligunt ficus, neq; e rubo vindemiant vnam. Bonus hō ex bono thesauro cordis sui profert bonum, & malus homo ex malo thesauro cordis sui profert malū. Ex abundantia enī cordis loquit̄ os eius. Quid autē vocatis me dñe, dñe, & non facitis quæ dico? Quisquis venit ad me, & audit sermones meos, & facit eos, ostendam vobis, cui similis sit. Similis est hōi, ædificanti domū: qui fodit in altū, & posuit fundamentū super petrā. Inundatiōe autē facta, illisum est flumē domui illi, & nō potuit eā mouere. Fundata enī erat super petrā. Qui autē audiuit & nō fecit, similis est homini, qui ædificauit domū suā sup terrā, absq; fundamēto, in quā illisus est fluius, & continuo cecidit, & facta est ruina domus illius magna.

¶ CAPVT. VII.

Um autē consumasset oīa verba sua audiente populo intrauit Capernaū. Centuriōis autē cuiusdā seruus male habens, agebat animā, qui illi erat charus. Cū audisset autē de Iesu, misit ad eū seniores Iudeorū, rogans eū, vt veniret & seruaret seruū suum. At illi cum venissent ad Iesum, rogabant eum studiose, dicentes: Dignus est, vt hoc illi præstes, diligit enī gentē nostrā, & synagogam ipse ædificauit nobis, Iesus autē ibat cū illis. Et cū iam non longe abesset a domo, misit ad eū Centurio amicus, dicens ei: Dñe, noli vexari. Non enim sum dignus, vt sub tectum meum intres. Quapropter nec me ipsum sum dignū arbitratus, vt venirem ad te, sed dic verbo, & sanabitur.

LVCAM. IN V. FO. LXVIII.

puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate cōstitutus, habens sub me milites, & dico huic, vade, ac vadit: & alteri, veni, ac venit: & seruo meo, fac hoc, ac facit. Auditis aut̄ his Iesus, miratur est eū, & conuersus, sequenti se turbæ dixit: Dico vobis, ne in Israel quidē tantam fidē inueni. Et reuersi, qui missi fuerant, in domū, inuenerunt seruū qui languerat, sanum. Et factū est deinceps ibat in ciuitatē, quæ vocat̄ Nain, & ibant cū eo discipuli ei⁹ multi, turbaq; copiosa. Cū aut̄ appropinquaret portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebat̄ filius vnicus matris suæ: & hæc vidua erat, & turba ciuitatis multa cū illa. Quā cū vidisset dominus, misericordia mot⁹ super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, tetigitq; loculū, porro qui portabāt substiterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illū matri suæ. Accepit aut̄ omnes timor, & glorificabant deum, dicentes. Propheta magnus surrexit inter nos, & deus visitauit plebē suā. Et exijt hic rumor in vniuersam Iudæam de eo, & omnem finitimā regionē. Et nunciauerūt Ioanni discipuli ipsius de his omnibus. Et conuocauit duos de discipulis suis Ioannes, misitq; ad Iesum, dicēs: Tu es qui venturus es, an aliū expectamus? Cū aut̄ venissent ad eū viri, dixerunt: Ioannes baptista misit nos ad te, dicens: Tu es ille, qui venturus erat, an alium expectamus? In eadē aut̄ hora multos curauit a morbis ac plagis, & spiritibus malis, & cæcis multis donauit visum. Et respondens dixit illis: Euntes renunciate Ioanni, quæ vidistis & audistis, Quod cecī vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mor-

tui resurgunt, pauperibus annunciatu euangeliū, & beatus est
 quicunq; non fuit offensus per me. Et cum discessissent nun-
 cij Ioannis, cœpit de Ioanne dicere ad turbas. Quid ex istis in
 desertum ut videretis? arundinem vento agitari? Sed quid ex
 istis visuri? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui
 vestitu splendido vestiuntur, & in delitijs agunt, in aulis Regum
 sunt, Sed quid existis ad videndum? prophetam? Vtiq; dico
 vobis, & plusquam prophetam. Hic est de quo scriptum est:
 Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit
 viam tuam ante te. Dico enim vobis: Maior inter natos mulie-
 rum propheta Ioanne baptista nemo est. At tamen qui minor
 est in regno dei, maior est illo. Et omnis populus audiens & pu-
 blicani iustificauerunt deum, baptizati baptismo Ioannis. Pha-
 risæi autem & legisperiti consilium dei spreuerunt aduersus se-
 metipsos, non baptizati ab eo. Ait autem dominus. Cui ergo
 similes dicam homines generationis huius, & cui similes sunt?
 Similes sunt pueris sedentibus in foro, & acclamantibus inter se
 ac dicentibus. Cantauimus vobis tibijs & non saltastis. Cecini-
 mus vobis lugubria, & non plorastis. Venit enim Ioannes bap-
 tista neq; edens panem, neq; bibens vinum, & dicitis: Demo-
 nium habet. Venit filius hominis edens ac bibens, & dicitis: Ec-
 ce homo edax, & vinipotor, amicus publicanorum ac peccato-
 rum. Et iustificata est sapientia a filijs suis omnibus. Rogabat au-
 tem illum quidam e pharisæis, ut caperet cibum cum ipso. Et
 ingressus domum pharisæi, accubuit, Et ecce mulier que fue-

rat in ciuitate peccatrix, vt cognouit, quod Iesus accubuisset in
 domo pharisæi, attulit alabastrum vnguenti, stansq; ad pedes
 eius a tergo flexus, lachrymis cepit rigare pedes eius, & capil-
 lis capitis sui extergebat, & deosculabatur pedes eius, & vn-
 guento vngebat. Videns autem pharisæus, qui vocauerat eum,
 ait intra se, dicens: Hic si esset propheta, sciret utiq;, quæ &
 qualis est mulier, quæ tangit ipsum, quia peccatrix est. Et re-
 spondens Iesus dixit ad illum: Simon, habeo quiddam quod
 tibi dicam. At ille ait: magister dic. Duo debitores erant cui-
 dam creditori, vnus debebat denarius quingentos, & alter quin-
 quaginta. Cum autem illi non essent soluendo, condonauit
 vtrifq;, horum igitur, dic vter eum plus diliget? Respondens
 Simon, dixit: Existimo, quod is cui plus condonauit. At ille dix-
 it ei: Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni:
 Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedi-
 bus meis non dedisti, hæc autem lachrymis rigauit pedes me-
 os, & capillis capitis sui extersit. Osculum mihi non dedisti, hæc
 autem ex quo intraui, non cessauit deosculari pedes meos. Oleo
 caput meum non vnxi, hæc autem vnguento vnxit pedes me-
 os. Propter quod dico tibi: Remittantur peccata eius multa,
 quoniam dilexit multum. Cui autem minus remittitur, is minus
 diligit. dixit autem ad illam: Remittantur tibi peccata. Et ceperunt
 qui simul accumbebant dicere intra se. Quis est hic, qui etiã pec-
 cata remittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fe-
 cit, vade cum pace.

T factum est deinceps, & ipse iter faciebat per singulas ciuitates & castella, prædicans & annuncians regnū dei, & duodecim cū illo, simulq; mulieres aliq; que erāt sanate a spiritib⁹ malis, & infirmitatib⁹: Maria que vocatur Magdalene, de qua septē demonia exierant, & Ioanna vxor Chuzæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis. Cū autē turba plurima conueniret, & e singulis ciuitatibus properarent ad eū, dixit per similitudinē: Exiit qui sementē faciebat ad seminandū semen suū. Et inter seminandū, aliud cecidit circa viam, & conculcatū est, & volucres cœli comederunt illud. Et aliud cecidit super petram, & enatū aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, & simul enatæ spinæ suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terrā bonā, & enatū fecit fructū centuplū. Hæc dicens clamabat: Qui habet aures ad audiendum audiat. Interrogabant autē eū discipuli eius, dicētes: quæ esset ista parabola. At ille dixit: Vobis datum est nosse mysteria regni dei, ceteris autem per parabolas, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. Est autē hæc parabola. Semen est sermo dei. Qui autē iuxta viam, hi sunt qui audiūt, deinde venit diabolus, & tollit sermonem de corde eorū, ne credentes seruentur. Nam qui super petrā, hi sunt qui cū audierint, cū gaudio suscipiunt sermonē, & hi radices non habent, quia ad tēpus credūt, & in tpe tentatiōis recedūt. Quod autē in spinas cecidit, hi sunt qui audierūt, & a sollicitudinib⁹ & diuitijs ac voluptatibus

caribus vitæ euntes suffocant, nec referunt fructū. Quod autē in
 bonā terrā, hi sunt qui in corde honesto ac bono audiētes sermo-
 nem retinent, & fructū afferunt per patientiā. Nemo vero cū lu-
 cernā accenderit operit eam vase, aut subter lectū ponit, sed super
 candelabrū ponit, vt intrantes videant lumen. Non est enī occul-
 tum, quod non manifestū sit futurum, nec absconditū, quod non
 sit cognoscendū, & in propatulū venturū, videte ergo quomodo
 audiatis. Quisque enim habet, dabitur illi, & quicumq; non ha-
 bet, etiā quod putat se habere auferet ab illo. Venerunt autem ad
 illū mater & fratres eius, & non poterant adire eum præ turba, &
 nunciatū est illi dictūq; mater tua & fratres tui stant foris, volen-
 tes te videre. Qui respondens, dixit ad eos: Mater mea & fratres
 mei hi sunt, qui sermonem dei audiēt, ac faciunt illū. Factū est au-
 tem quodā die, & ipse ascendit in nauim, ac discipuli ei⁹, & ait ad
 illos: Trañciamus in vltiorē ripā stagni, ac soluerūt. Cæterum
 nauigantibus illis, obdormiuit, & ingruit procella venti in stag-
 nū, & cōplebant ac periclitabant, Accedētes autē suscitauerūt eū,
 dicētes: Præceptor, præceptor, perim⁹. At ille expectus, increpauit
 vētū ac tempestatē aquæ, & cessauerunt, factaq; est tranquillitas.
 Dixit autē illis: Vbi est fides vestra? Timentes autē mirati sunt, in-
 ter se dicentes: Quis putas hic est? Quia ventis quoq; & aquæ
 imperat, & obediunt ei? Et nauigauerūt ad regionem Gadareno-
 tū, quæ est cōtra Galilæā. Et cū de nauī egressus esset ad terram,
 occurrit illi vir quidā e ciuitate, qui habebat demoniū iam tēpo-
 ribus multis, & vestimēto non induebat, neq; in domo manebat,

sed in monumentis. Is ut vidit Iesū, & exclamasset, perdidit an̄ illū,
ac voce magna dixit: Quid mihi rei tecū est Iesu fili dei altissimi?
Obsecrote, ne me torqueas. Precipiebat enī sp̄iritui immundo,
ut exiret ab hoīe. Frequenter enī corripuerat illū, & vinciebatur
catenis, & cōpedibus custodiebat, & ruptis vinculis agebat a dæ
monio in deserta. Interrogauit aut̄ illum Iesus, dicens: Quod tibi
nomen est? At ille dixit: Legio. Quia intrauerūt dæmonia multa
in eum. Et rogauerūt illū, ne imperaret ipsis, ut in abyssum irent.
Erat aut̄ ibi grex porcorū multorū pascentiū in monte, & roga
bant eū, ut permitteret ipsis in illos ingredi. Et permisit illis: Ex
ierunt ergo dæmonia ab hoīe, & intrauerunt in porcos, & impe
tu abiit grex per præcep̄s in stagnū, & suffocatus est. Porro ut vi
derunt quod acciderat h̄i qui pascebant, fugerunt, tumoremq̄
nunciauerunt in ciuitatē ac villas. Exierunt aut̄ ut viderent quod
factum erat, & venerūt ad Iesum, & inuenerunt hoīem sedentem
a q̄ dæmonia exierāt vestitū, ac sana mente, ad pedes Iesu, & timu
erūt. Nūciauerūt aut̄ illis etiā q̄ viderāt quomodo san⁹ factus esset
is, qui agitabat a dæmonio. Et rogauerūt illum omnis multitudo
Gadarenorū, ut discederet ab ipsis, quia magno timore teneban
tur. Ipse aut̄ conscensa nauī reuersus est. Rogauerat enī illū vir a
quo dæmonia exierant, ut cū eo esset, sed ablegauit eum Iesus, di
cens: Redi in domū tuam, & narra quæcunq̄ tibi fecerit deus. Et
abiit per totam ciuitatem, prædicās quæcunq̄ sibi fecisset Iesus.
Factum est aut̄ cū rediret Iesus excepit illum turba, nam omnes
expectabant eū. Et ecce venit vir, cui nomen Iairus, & ipse prin

ceps synagogæ erat, acciditq; ad pedes Iesu, rogans eū, vt intraret
 in domū suam, quoniam vnica filia erat ei fere annos duodecim,
 & hæc moriebatur. Verū inter eundum, turbæ coarctabant eum.
 Et mulier quæ erat obnoxia profuuiō sanguinis ab annis duo-
 decim, quæ in medicos impenderat omnē substantiā, nec ab vllō
 potuerat curari, accessit retro, & tetigit fimbriā vestimenti eius,
 & confestim sistebatur fluxus sanguinis eius. Et ait Iesus. Quis
 est qui me tetigit? Negantibus autē omnibus, dixit Petrus & qui
 cū illo erant: Præceptor, turbæ te cōstringunt & afficiant, & di-
 cis: Quis me tetigit? Et dixit Iesus: Tetigit me aliqs. Nā ego no-
 uī virtutē a me exisse. Videns autē mulier, quod non latuisset, tre-
 mens venit ac procidit ante pedes eius, & ob quā causam tetigisset
 eū indicauit ei corā toto populo, & quēadmodū confestim sa-
 nata fuisset. At ipse dixit ei: Confide filia, fides tua te seruauit, va-
 de cū pace. Adhuc illo loquēte, venit quidam a domo principis
 synagogæ, dicēs ei: Mortua est filia tua, nolī vexare magistrū. Ie-
 sus autē audito hoc vbo, respondit patri puellæ: Nolī timere, cre-
 de tm̄, & salua erit, Et cū venisset in domū, nō permisit intrare se
 cū quēq; nisi Petrū & Iacobū & Ioannē, & patrē ac matrē puel-
 læ. Flebant autē oēs & plangebant illā. At ille dixit: Nolite flere,
 Non est mortua puella, sed dormit. Et deridebant eū, scientes, qd̄
 mortua esset. Ipse autē eiectis foras omnibus, apprehensa manu
 eius clamauit, dicēs: Puella surge. Et reuersa est spiritus eius, &
 surrexit continuo, Ac iussit illi dari cibum. Et stupuerunt paren-
 tes eius. At ille præcepit eis, ne cui dicerent quod factum erat.

SECUNDVM.

¶ CAPVT. IX.

Onuocatis autē Iesus duodecim, dedit illis potestātē
 & auctoritatem super omnia dæmonia, & vt morbus
 sanarent. Et misit illos vt prædicarent regnum dei, &
 sanarent infirmos. Et ait ad illos: Ne quid tuleritis in viā, neq;
 virgam, neq; perā, neq; panem, neq; pecuniā, neq; binas tunicas
 habeatis. Et in quācūq; domū intraueritis illic manete, atq; illinc
 exeatis. Et quicūq; non receperint vos, exeuntes de ciuitate il-
 la, etiā puluerē e pedibus vestris excutite in testimoniū aduersus
 illos. Egressi autē circūbant per castella, euangelizātes & curātes
 vbiq;. Audiuit autē Herodes tetracha omnia quæ fiebant ab eo, &
 hēsitat, eo quod dicereēt a quibusdā, quod Ioannes surrexisset
 a mortuis: a quibusdā vero, quod Helias apparuisset, ab alijs autē,
 quod propheta quispiā ex antiquis surrexisset. Et ait herodes:
 Ioannē ego decollauī: quis est autē iste, de quo ego talia audio: &
 quærebat videre eum. Et reuersi apostoli narrauerunt illi quæ
 cūq; fecerant. Et assumptis illis secessit seorsum in locū desertū
 ciuitatis, quæ vocatur Bethsaïda. Quod cum cognouissent tur-
 bę secute sunt illū, & excepit eos, & loquebat illis de regno dei, &
 eos q; curatiōe indigebāt, sanabat: Dies autē cœperat declinare, &
 accedentes duodecim, dixerunt illi: Dimitte turbas, vt euntes in
 castella villasq; vicinas, diuertant & inueniant escas, quia hic in
 loco deserto sumus. Ait autē ad illos: Vos date illis quod edant.
 At illi dixerunt: Non sunt nobis plusq; quinq; panes, & duo pi-
 sces, nisi nos eam⁹, & emam⁹ in omnē hūc populū escas. Erāt autē

fere viri quinquies mille. Ait autē ad discipulos suos: Facite illos
discumbere in singulo discubitu quinquagenos, atq; ita fecerunt,
& fecerunt oēs discumbere. Acceptis autē quinque panibus & duo-
bus piscibus, sublati in cœlū oculis benedixit illis, & fregit distri-
buitq; discipulis, vt apponerent turbę. Et comederunt oēs, & sa-
turati sunt. Et sublatū est quod superfuit illis, fragmentorū co-
phini duodecim. Et factū est cū solus esset orans, erant cū illo &
discipuli, interrogauitq; illos, dicens: quē me dicunt esse turbę? At
illi responderunt & dixerunt, Ioannē baptistā, alij autē Heliā, alij
vero, quod vnus propheta de antiquis surrexit. Dixit autē illis:
Vos autē quē me esse dicitis? Respondens Simon Petrus, dixit:
Christū dei. At ille cōminatus illis, p̄cepit, ne cui dicerēt hoc, di-
cēs: Quia oportet filiū hoīs multa pati & reprobari a senioribus
& principibus sacerdotū & scribis, & occidi, & tertia die resurge-
re. Dicebat autē ad oēs: Si quis vult post me venire, abneget semet
ipsum, & tollat crucē suā cottidie, & sequat me. Qui enī voluerit
animā suā saluā facere, perdet illā. Qui vero pdiderit animā suam
propter me, is saluā faciet illā. Quid enī proficit homo, si lucret
vniuersum mundū, se autē ipsum perdat, aut iacturā sui ipsius faci-
at? Nam qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hoīs
erubescet cū venerit in maiestate sua, & patris, & sanctorum an-
gelorū. Dico autē vobis vere, sunt quidā hic stantes, qui non gu-
stabunt mortē, donec videant regnū dei. Factum est autē post hæc
verba fere diebus octo, & assumpsit Petrū & Ioannē & Iacobum,
& ascendit in montē vt oraret. Et facta est dū oraret, species vul-

SECUNDVM.

tus ei⁹, & vestitus eius albus & refulgens. Et ecce duo viri loque-
 bant̄ cū illo, qui erant Moses & Helias, qui visi in maiestate, di-
 cebant excessum eius, quē cōpleturus erat Hierosolymis. Petrus
 vero, & qui cū illo erant, grauati erant somno. Experrecti aut̄ vi-
 derunt maiestatē eius, & duos viros qui stabant cū illo. Et factū
 est, cū discederēt ab illo ait Petr⁹ ad Iesum: Preceptor, bonū ē nos
 hic esse, & faciam⁹ tria tabernacula, vnū tibi, & vnū Mosi, & vnū
 Helix, nesciens quid diceret. Hæc aut̄ illo loquente, facta est nu-
 bes & obumbravit eos, timuerunt aut̄ intransibus illis in nubē.
 Et vox facta est de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, ip-
 sum audite. Et dū fieret vox, inuentus est Iesus solus, & ipsi tacu-
 erunt, & nemini dixerunt in illis diebus quicquā ex his, quæ vi-
 derant. Factū est aut̄ in sequenti die descēdentibus illis de monte,
 occurrit illi turba multa. Et ecce vir de turba exclamauit, dicens:
 Magister, obsecro te, respice ad filiū meū, quia vnici⁹ est mihi. & ec-
 ce spūs apprehēdit eū, & subito clamat, & discerpit eū cū spuma.
 & vix discedit ab eo dilanians eum, & rogauit discipulos tuos vt
 eijcerent illū, & non potuerunt. Respondens aut̄ Iesus, dixit: O-
 natio infidelis & peruersa, vsquequo ero apud vos, ac patiar vos?
 Adhuc huc filiū tuū, Cū adhuc aut̄ accederet, laniauit illū dæmo-
 niū & dissipauit. Increpauit aut̄ Iesus spiritū immundū & sana-
 uit puerū & reddidit illū patri suo. Stupebant aut̄ oēs super mag-
 nificentiā dei. Sed oibus mirantibus super oibus quæ faciebat,
 dixit ad discipulos suos: Ponite vos in aurib⁹ vestris sermones
 istos. Filius enī hoīs, futurū est vt tradat̄ in manus hominū. Ac il-

li ignorabāt verbū istud, & erat absconditū ab illis, vt nō intelli-
 gerent illud. Et timebant eū interrogare de hoc verbo. Intrauit
 aut cogitatio inter eos, quis eorū maior esset. At Iesus videns cogi-
 tationē cordis illorū, apprehendit puerū, & statuit illū iuxta se,
 & ait illis: Quicumq; receperit puerū hunc noīe meo, me recipit
 Et quicumq; me receperit, recipit eū q me misit. Nā qui minor ē
 inter oēs vos, hic erit magnus, Respondens aut Ioannes, dixit:
 Præceptor, vidimus quendā sub noīe tuo eijcientē dæmonia, &
 prohibuim⁹ eū, qā nō sequit nobiscū. Et ait ad illū Iesus: Nolite
 phibere. Qui enī non est aduersus nos, p nobis est. Factū est aut
 dū cōplerent dies assumptionis eius, & ipse faciē suā obfirmauerat,
 vt iret Hierosolymā, & misit nuncios ante cōspectū suum, &
 euntes intrauerūt in ciuitatē Samaritanorū, vt parerent illi. Et nō
 receperūt eū, qā facies ei⁹ erat euntis Hierosolimā. Cū vidissent
 aut discipuli ei⁹ Iacob⁹ & Ioannes, dixerūt: Dñe, vis dicamus, vt
 ignis descendat de cælo, & cōsumat illos, quēadmodū & Helias
 fecit? Cōuersus aut Iesus, increpauit illos, dicēs: Nescitis cui⁹ spiri-
 tus estis vos. Filius enī hoīs nō venit ad perdendū anias hoīm, sed
 ad seruandū. Et abierūt in aliud castellū. Factū est aut, ambulan-
 tib⁹ illis in via, dixit quidā ad illū: Sequar te quocūq; ieris. Dixit
 illi Iesus: Vulpes foueas hñt, & volucres cæli nidos, fili⁹ aut hoīs
 nō habet, vbi caput suum reclinet. Ait aut ad alterū: Sequere me,
 Ille aut dixit: Dñe, pmitte mihi primū abire, & sepelire patrem
 meū Dixit aut ei Iesus: Sine vt mortui sepeliant mortuos suos, tu
 vero vade & annuncia regnum dei. Et ait alius: Sequar te dñe, sed
 P iij

permitte mihi prius vt dicā vale ihs, qui sunt domi meæ. Ait ad illū Iesus: Nemo q̄ manu sua admota: aratro, respexit a tergo ap-
tus est regno dei. ¶ CAPVT. X.

¶ Ost hęc autē designauit dñs & alios septuaginta, mi-
p sitq̄ illos binos ante faciē suā in oēm ciuitatē & locū q̄
erat ipse venturus. Dicebat ergo illis Messis quidem
multa, sed operarij pauci. Rogate ergo dñm messis, vt extrudat
operarios in messem suā. Ite, ecce ego mitto vos, sicut agnos in-
ter lupos. Nolite portare sacculū, neq̄ perā, neq̄ calciamenta, &
neminē per viā salutaueris. In quācunq̄ domū intraueritis, pri-
mū dicite, pax huic domui, & si ibi fuerit fili⁹ pacis, regetur sup
illū pax vestra, sin minus, ad vos reuertet, in eadē autē domo ma-
nete, edentes & bibentes quæ danē ab illis. Dign⁹ enī est opera-
rius mercede sua. Nolite transire de domo in domū. Et in quan-
cunq̄ ciuitatē intraueritis & susceperint vos, edite quæ apponūt
vobis, & sanate infirmos, qui in illa sūt, & dicite illis: Appropin-
quauit in vos regnum dei. In quacunq̄ autē ciuitatē intraueritis,
& nō susceperint vos, exeuntes in plateas eius, dicite: Etiā pulue-
rē, qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos, tñ hoc
scitote, quod appropinquauit in vos regnū dei. Dico vobis, qđ
Sodomis in die illo remiss⁹ erit quā illi ciuitati. Vē tibi Choro-
zain, vā tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent
virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedēes
pœnetuissent, verūtñ Tyro & Sidonī remissius erit in iudicio, qđ
vobis. Et tu Capernaū, q̄ vsq̄ ad cœlū elata es, vsq̄ ad infernum

deprimeris. Qui vos audit, me audit, & q̄ vos spernit, me spernit
 q̄ aut̄ me spernit, spernit eū q̄ misit me. Reuersi sunt aut̄ septua-
 ginta cū gaudio, dicētes: Dñe etiā demonia subiiciunt nobis p̄ no-
 men tuū. Ait aut̄ illis: Videbā sanatā sicut fulgur de cælo cadentē
 rem. Ecce do vobis potētē calcandi sup serpentes, & scorpiones, &
 sup oēm virtutē inimici, & nihil vobis nocebit. Veruntamen in
 hoc nolite gaudere, quod spūs vobis subiiciunt, sed gaudete, qđ
 noīa v̄ra scripta sunt in cælis. In eadē hora exultauit spiritu Iesus
 & dixit: Cōfiteor tibi p̄r, dñe cæli & terræ, qđ abscondisti hæc a
 sapiētib⁹ & prudentib⁹, & reuelasti ea paruulis, etiā p̄r, qm̄ sic cō-
 placitū est corā te. Oīa mihi tradita sunt a p̄re meo, & nemo scit,
 q̄s sit fili⁹, nisi p̄r: & q̄s sit p̄r, nisi filius, & cui voluerit fili⁹ ap̄ire.
 Et rōuersus ad discipulos, seorsim dixit: Beati oculi, q̄ vidēt q̄ vos
 videtis. Dico enī vobis, qđ multi p̄phetę & reges voluerunt vi-
 dere, q̄ vos videtis, & non viderūt: & audire, quæ auditis, & non
 audierūt. Et ecce qđā legisperitus surrexit, tentans illū, & dicens:
 Magister, quid faciendo vitam æternā possidebo? At ille dixit ad
 eū: In lege qđ scriptū est? quō legis? Ille respondēs dixit: Diliges
 dñm deum tuū ex toto corde tuo, & ex tota aīa tua, & ex totis vi-
 rib⁹ tuis, & ex tota mente tua, & pximū tuū sicut teip̄m. Dixitq̄
 illi: Recte rñdisti, hoc fac & viues. Ille aut̄ volens iustificare seip̄-
 sum, dixit ad Iesū: Et q̄s est me⁹ pxim⁹? Rñdēs aut̄ Ies⁹, dixit: Hō
 qđā descēdebat ab Hierosolymis in Hiericho, & incidit in latro-
 nes, q̄ etiā despoliauerūt eū vestib⁹, ac vulnerib⁹ inflicis, abierunt
 semimortuo relicto. Accidit aut̄, vt sacerdos qđam descēdet et ea

SECUNDVM.

dē via, visoq; illo praterijt. Sistr & leuita, cū iret iuxta locū, cū ac-
cessisset ac vidisset eū, praterijt. Samaritan⁹ autē qdā iter faciēs, ve-
nit ad eū, & viso eo misericordia mor⁹ est, & accedens obligauit
vulnera eius, infundēs oleū ac vinū, & imponēs illū in suū iumen-
tū, duxit in diuersoriū, & curā eius egit. Et postero die egrediēs,
deprōptos duos denarios dedit hospiti, & ait ei: Curā illi⁹ habe,
& quodcūq; preterea insūperis, ego, cū rediero, reddā tibi. Quis
ergo horū triū videt tibi pximus fuisse illi, q̄ incidit in latrones?
At ille dixit: Qui exercuit misericordiā in illū. Ait igit illi Iesus:
Vade & tu fac sistr. Factū est autē dū irent, vt ipse intraret in quod-
dā oppidulū. Ac mulier qdā Martha noīe, excepit illū in domū
suā & huic erat soror noīe Maria, q̄ etiā assidēs ad pedes Iesu, au-
diebat sermonē illius. Martha autē distrahebat circa frequēs mi-
nisteriū, q̄ assistens, ait: Dñe, non est tibi curæ quod soror mea re-
liq̄t me vt sola ministrem? dic ergo illi, vt me adiuuet. Et rōdens
dixit illi Iesus: Martha, Martha, sollicita es, & tumultuaris circa
multa. Atqui vnū est necessariū. Maria bonā partē delegit, quæ
non auferetur ab ea.

¶ CAPVT. XI.

e T factū est cū oraret quodā i loco, vt cessauit: dixit qdā
ex discipulis ei⁹ ad eū. Dñe, doce nos orare, sicut & Io-
ānes docuit discipulos suos, Et ait illis: Cū oratis, dicite: P̄ n̄, q̄ es
in celis sanctificet nomē tuū, adueniat regnū tuū, fiat volūtas tua
quēadmodū in cœlo sic etiā in terra, panē n̄m cotidianū da nob̄
hodie, & remitte nob̄ pctā n̄a, si qdē & nos remittim⁹ oī debentū
nob̄, et ne nos iducas i tētatiōez, s̄ libera nos a malo. Et ait ad illos

Quis v̄m habebit amicū, & ibit ad illū media nocte, & dicet illi
 Amice da mihi mutuo tres panes, quoniā amicus meus venit de
 via ad me, & nō habeo quod apponā illi, & ille int̄ respōdēs dicat:
 Noli mihi molestus esse, iam ostiū clausum est, & pueri mei mecū
 sunt in cubili, nō possum surgere & dare tibi. Dico vobis, etiam si
 nō datur⁹ sit illi surgens, eo quod amic⁹ eius sit, ppter improbitatē tñ
 eius surget, ac dabit illi quotquot habet opus. Et ego dico vobis:
 Petite: & dabit vobis: q̄rite, & iuenietis: pulsate & aperiet vobis.
 Omnis enī qui petit, accipit: & qui quærit inuenit: & pulsanti.
 aperiet. Quis aut̄ ex vobis pater, a quo si fili⁹ petierit panē, nū la-
 pidē dabit illi? Aut si piscē, num p̄ pisce serpentē dabit illi? Aut
 si petierit ouum, num porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum
 sitis mali, nostis bona dona dare filijs vestris, quanto magis p̄ v̄
 celestis dabit sp̄m̄ sc̄tm̄ poscētibus se. Et erat eijciēs dæmoniū, &
 illud erat mutū, cūq; eiecisset dæmoniū, locut⁹ ē mut⁹, & ammi-
 ratē sunt turbæ. Quidā aut̄ ex eis dixerūt: p̄ Beelzebul principē
 dæmoniorū eijcit dæmonia. Et alij tētantes, signū de cælo quæ-
 rebāt ab eo. Ipse aut̄ cū sciret cogitatiōes eorū, dixit eis: Omne reg-
 nū aduersus seipsum diuisū desolat, & dom⁹ sup̄ domū cadit. Quod
 si satanas q̄z aduersus seipm̄ diuis⁹ ē, quomō stabit regnū ei⁹? quæ
 dicitis, per Beelzebul eijcere me dæmonia. Quod si ego Beelzebul
 præsidio eijcio dæmonia filij vestri cuius præsidio eijciūt? Ideo
 ipsi iudices vestri erūt. Porro si digito dei eijcio dæmonia, profe-
 clo peruenit ad vos regnū dei, Cum fortis armatus custodit atri-
 um suum, in pace sunt ea quæ possidet. Vbi vero fortior eo su-

SECUNDVM.

petueniens vicerit eū, vniuersa arma eius aufert, in quibus con-
fidebat, & spolia eius distribuit. Qui non est mecū, contra me est,
& qui non colligit mecū, dispergit. Cū immundus spiritus exi-
erit ab hoīe, ambulat per loca arentia, quærens requiē, & non in-
ueniens dicit: Reuertar in domū meam vnde exiui. Et cū venerit,
inuenit eā scopis mundatā atq; ornatā, tunc vadit, & assumit sep-
tē alios spiritus secū nequiores ipso, & ingressi habitant ibi, & fi-
unt extrema hoīs illius peiora primis. Factū est autē cū hæc dice-
ret, extollens vocē quædā mulier de turba dixit illi: Beatus ven-
ter qui te portauit, & vbera quæ suxisti. At ille dixit: Quinimo,
beati q̄ audiunt sermonē dei, & custodiunt illū. Turbis autē con-
densantibus se, cœpit dicere: Natio hæc mala est. Signū querit,
& signū nō dabit ei nisi signū Ionæ pphetę. Nā sicut fuit Ionas
signū Niniuitis, ita erit & filius hoīs nationi isti. Regina Austrī
surgit in iudicio cū viris nationis huius, & cōdēnabit illos, quia
venit a finibus terre, vt audiret sapiētiā Solomonis, & ecce plus-
quā Solomon hoc in loco. Viri Niniuitæ surgēt in iudicio cū na-
tione hac, & cōdēnabunt illā, quia ad pœnitentiā adducti sunt
prædicatione Ionæ, & ecce plusquā Iona hoc in loco. Nemo la-
cernā accendit, & in abscondito ponit, neq; subter modiū, sed su-
per candelabrū, vt qui ingrediuntur, lumen videāt. Lucerna cor-
poris est oculus. Cū igit̄ oculus tuus fuerit simplex, totū quoq;
corpus tuū lucidū erit. Quod si malus fuerit, etiā corpus tuū te-
nebrōsum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebræ sint.
Si ergo corpus tuū totū lucidum fuerit, non habens aliquā par-

rem tenebrosam, sic erit lucidū totū, vt cū lucerna fulgore illuminat
 te Et cū loquereē, rogauit illū qdā pharisæus, vt pranderet apud
 se. Iesus autē ingressus accubuit. Pharisæus autē cū vidisset admira-
 tus est, quod non prius lauisset ante prandiū. Et ait dñs ad illum.
 Nunc vos pharisei exteriora poculi, catiniq; mūdatis, & quod
 intus est vestri, plenū est rapina & malicia, stulti, nonne q̄ fecit qd
 foris est, etiā id quod intus est, fecit? Veruntamen quod super est,
 date eleemosynā, & ecce omīa munda sunt vobis. Sed vae vobis
 pharisæis, quia decimatis mentā & rutā & quoduis olus, & præ-
 teritis iudiciū & charitatē dei. Imo hæc oportuit facere, & illa nō
 omittere Vae vobis pharisæis, quia diligitis primas cathedras in
 synagogis, & salutationes in foro. Vae vobis scribæ & pharisæi
 hypocritæ, quia estis vt monumenta quæ non apparent, & hoīes
 ambulantes super nesciunt. Respondens autē quidā ex legisperi-
 tis, ait illi: Magister, hæc dicēs etiā nos afficis contumelia. At ille
 ait: Et vobis legisperitis vae, quia oneratis hoīes oneribus, quæ
 portare nō p̄nt, & ipsi vno digito vestro non attingitis sarcinas.
 Vae vobis, q̄a ædificatis monumenta prophetarū, patres autē ve-
 stri occiderūt illos, profecto testamini, quod cōprobat is facta pa-
 trum vestrorum, quoniā illi quidem eos occiderunt, vos autē ædi-
 ficatis eorū sepulchra. Propterea & sapientia dei dixit: Mittā ad
 illos prophetas & apostolos, & ex illis occident & persequenē,
 vt requirāt sanguis, oīm prophetarū, q̄ effundit̄ a constitutione
 mundi, a natione ista, a sanguine Abel vsq; ad sanguinē Zacha-
 riæ, qui periit inter altare & ædē, profecto dico vobis, requiratur

SECUNDVM.

ab hac natione. Væ vobis legisperitis, q̄a tulistis clauē scientiæ,
ipsi nō introistis, & eos qui introibant, vetuistis. Cū aut̄ hæc ad il-
los diceret, cœperunt legisperiti & pharisæi grauit̄ insistere, &
captiose interrogare eum de multis, insidiantes ei. & quæ rentes
aliquid venari ex ore eius, quo accusarent eum.

¶ CAPVT. XII.

¶ Vm aut̄ cōuenisset innumera turbæ multitudo adeo
e vt se inuicē conculcarent, cœpit dicere ad discipulos
suos, primū, caute vobis ipsi a fermēto pharisæo
quod est hypocrisis. Nihil em̄ opertū est, quod non reuelabitur:
neq̄ absconditū, quod non scietur. Quoniā quæ in tenebris dixi-
stis, in lumīe audient, & quod in aurē locuti estis in conclauibus,
prædicabit̄ in tectis. Dico aut̄ vobis amicis meis. Ne terreamini
ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent quod ampli-
us faciāt. Offendā aut̄ vobis quæ timeatis. Timeat̄ eū, qui postq̄
occiderit, habet potestātē coniiciendi in gehennā, certe dico vo-
bis, hunc timeat̄. Nonne quinq̄ passeruli veniunt minutis assi-
bus duobus, & vnus ex illis non est in obliuione corā deo. Quin-
& capilli capitis vestri oēs nūerati sunt, nolite ergo timere, mitis
passeribus pluris estis. Dico aut̄ vobis, om̄is quicunq̄ confessus
fuerit me corā hoibus, & fili⁹ hoīs confitebit̄ illū corā angelis
dei. Qui aut̄ negauerit me corā hoīb⁹, negabit̄ corā angelis dei.
Et quisquis loquit̄ dictū in filiū hoīs, remitteit̄ illi, ei vero qui in
spiritū sanctū conuiciū dixerit, non remitteit̄: Cū aut̄ adduxerint
vos ad synagogas, & ad magistratus ac potestates, nolite solliciti

esse qualiter aut quid respondeatis, aut quid dicatis, spūs em̄ san-
ctus docebit vos in eadē hora, qd̄ oporteat vos dicere. Ait autem
ei qd̄a de turba; Magister, dic fratri meo, vt diuidat mecum herē-
ditatē. At ille dixit ei; Hō, q̄s me cōstituit iudicē aut diuisorē sup
vos? Dixitq̄ ad illos, videte & caute ab auaritia, q̄a non in abun-
dantia cuiusq̄ vita eius est ex his quæ possidet. Dixit autē simili-
tudinē ad illos, dicens; Homis cuiusdā diuitis vberes fructus ager
attulit, & cogitabat intra se, dicens: Quid faciā, quod nō habeā q̄
congregē fructus meos? Et dixit: Hoc faciam: Destruā horrea
mea, & maiora extruam, & illuc congregabo oīa quæ nata sunt
mihī bona mea, & dicā aīa meę. Aīa habes multa bona reposita
in annos mltos, req̄esce, comede, bibe, gaude. Dixit autē illi deus:
Stulte ac nocte aīam tuam repetunt abs te. Quæ vero parasti, cui
redēt? Sic qui recondit sibi, nec est erga deū diues. Dixitq̄ ad di-
scipulos suos: Ideo dico vobis: Nolite solliciti esse aīæ v̄ræ, quid
edatis, neq̄ corpi qd̄ induamini. Aīa pl̄ est quā esca, & corpus
plus q̄ indumentū. Cōsiderate coruos, q̄a nō seminant, neq̄ me-
tunt, q̄bus nō est penuariū, neq̄ horreū, & de⁹ pascit illos. Quan-
to magis vos præstatīs volucibus? Quis autē vestrū sollicitudi-
ne sua potest adijcere ad staturā suam cubitū vnū? Si ergo ne id
qd̄dem qd̄ minimū est potestis, quid de cæteris solliciti estis? Cōsy-
derate lilia quomodo crescunt, non laborant neq̄ nent. dico autē
vobis, nec Salomon in oī gloria sua vestiebat sicut vnū ex istis.
Si autē gramē qd̄ hodie est in agro, & cras in clibanū mittit̄, deus
sic vestit, quanto magis vos vestiet o parū fidentes? Et vos nolite

SECUNDVM.

querere quod esuri sitis, aut quid bibituri, & nolite in sublime tolli,
 hæc enim oia gentes mundi querunt, pater autem vester scit quod istis in-
 digeatis. Quin potius querite regnum dei, & hæc oia adhaerent
 vobis. Noli timere pusille grex, quia complacitum est patri vestro dare
 vobis regnum. Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam. Pa-
 rate vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem
 in caelis, quo fur non accedit, neque tinea corrumpit. Vbi enim
 thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit. Sint lumbi vestri præ-
 cincti & lucernæ accensæ, & vos similes hominibus, expectantibus
 dominum suum quando reuertatur a nuptiis: ut cum venerit ac pulsaue-
 rit, confestim aperiant ei. Beati serui illi, quos cum venerit dominus, in-
 uenerit vigilantes: amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet
 illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Et si venerit in se-
 cunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, atque ita inuenerit, beati
 sunt serui illi. Hoc autem scitote, quod si scisset paterfamilias quæ
 hora fur venturus fuisset, vigilasset utique, nec passus fuisset per-
 fodi domum suam. Et vos igitur estote parati, quia quæ hora non putatis,
 filius hominis veniet. Ait autem ei Petrus: Domine ad nos dicis istam parabo-
 lam, an etiam ad omnes? Dixit autem dominus: Quisnam est fidelis dispensator
 ac prudens, quem constituet dominus super famulatum suum, ut det illis in te-
 pore demensum cibum? Beatus ille seruus, quem cum venerit dominus, in-
 uenerit ita facientem, vere dico vobis, quod omnibus quæ possidet, præ-
 ficiet illum, Quod si dixerit seruus ille in corde suo, differt dominus meus
 reditum, coeperitque percutere te seruos & ancillas, & edere bibereque
 inebriari, veniet dominus serui illius in die quoniam non sperat, & hora qua

LVCAM. FO. LXXVIII.

nescit, & dissecabit eū, partēq; eius cū infidis ponet. Ille autē seru⁹
 qui cognouit voluntatē dñi sui, & nō se pręparauit, nec fecit se/
 cundū voluntatē eius, plagis vapulabit multis. qui autē non cog/
 nouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Porro cuiuscūq; mul/
 tum datum est, multum queretur ab eo, & cui cōmendauerunt
 multū, plus petent ab eo. Ignem veni missurus in terram, & quid
 volo, si iam accensus est? Sed baptismo habeo baptizari, & quo/
 modo coartor, donec perficiatur? Putatis quod pacem venerim
 missurus in terrā? Non dico vobis, immo separationem. Erunt
 enim ex hoc quinq; in domo vna diuisi, tres aduersus duos, &
 duo contra tres, diuidet pater aduersus filiū, & filius aduersus pa/
 trē, mater aduersus filiā, & filia aduersus matrē, socrus aduersus
 nurū suā, & nur⁹ aduersus socrū suā. Dicebat autē et ad turbas. Cū
 videritis nubē orientē ab occasu, statim dicitis, humber venit, &
 ita fit, & cum austrum flantē, dicitis, quod æstus erit, & fit. Hypo/
 critæ, faciē cœli & terræ nostis probare, hoc autē tempus qui fit
 vt non probetis? cur autē & ex vobis ipsis non iudicatis quod iu/
 stum est? Cū enī vadis cum aduersario tuo ad magistratū in via,
 da operā vt libereris ab illo, ne forte pertrahat te ad iudicē, & iu/
 dex tradat te exactori, & exactor conijciat te in carcerē. Dico ti/
 bi non exhibis inde, donec vltimū etiā minutum reddas.

¶ CAPVT. XIII.

Derant autē quidā eodem in tpe nunciantes illi de Ga/
 lilæis, quorū sanguinē Pilatus miscuerat cum sacrifi/
 cijs ipsorum. Et respondēs Iesus, dixit illis: Putatis

Q ij

SECUNDVM.

quod hi Galilæi præ cunctis Galilæis peccatores fuerint, quia ta-
 lia passi sunt? Nō dico vobis immo nisi resipueritis oēs similiter
 peribitis, Aut illi decē & octo, supra quos cecidit turris in Siloe,
 & occidit eos: putatis, quod debitores fuerint ultra cunctos ho-
 mines habitantes Hierosolymis? Nō dico vobis, immo nisi resi-
 pueritis oēs similiter peribitis. Dicebat & hanc similitudinē: At
 borē ficī habebat quidā plantatam in vinea sua, & venit quærens
 fructū in illa, & non inuenit. Dixit autē ad cultorē vineæ: Ecce an-
 ni tres sunt ex quo venio quærens fructū in ficu hac, & non inue-
 nio. succide illam, ad quid vel terrā occupat? At ille respondens,
 dixit illi: Dñe, Sine illā & hoc anno, donec fodero circū illam &
 misero stercus, & siquidē fecerit fructū, sin minus, in posterū suc-
 cides eam. Docebat autē in vna synagoga sabbatis. Et ecce, mu-
 lier q̄ habebat spiritū infirmitatis annis decē & octo, eratq; cōtra-
 cta, nec oīno poterat erigere caput, quā cum videret Iesus, voca-
 uit eā ad se, & ait illi: Mulier, liberata es ab infirmitate tua. Et ipo-
 suit illi man⁹, & confestim erecta est, & glorificabat deū. Respon-
 dens autē princeps synagoga, indignans quod sabbato sanasset
 Iesus, dicebat turbę: Sex dies sūt in quib⁹ oportet operari, in his
 ergo venite, q̄ sanenimi, & nō in die sabbati, Respondens autē ad il-
 lū dñs, dixit: Hypocrita, vnusq; vestrū sabbato nōne soluit bo-
 uē suū aut asinū a p̄sepī, & ducit aq̄tū? Hāc autē filiā Abrahę, quā
 alligauit satanas ecce decē & octo ānis, nō oportuit solui a vincu-
 lo isto die sabbati? Et cū hęc diceret, erubescabant oēs aduersarij
 ei⁹, & ois pp̄tus gaudebat sup vniuersis q̄ gloriose fiebāt ab eo Di-

cebat ergo: Cui simile est regnū dei, & cui simile faciā illud? Sīse
 est grano sinapis, qđ acceptū homo misit in hortū suū, & creuit,
 & euasit in arborē magnam. & volucres cœli nidulabantur in ra-
 mis eius. Et iterū dixit: Cui simile faciā regnū dei? Simile est fer-
 mento, quod acceptū mulier abscondit in farinæ sata tria, donec
 fermentatur totū. Et ibat per ciuitates & castella docens: & iter
 faciens Hierosolymam. Ait autē illi quidam: Dñe, an pauci sunt
 qui salutē consequuntē? Ille vero dixit ad illos: Contendite intrare
 p̄ angustā portā, q̄a multi dico vobis, q̄rent intrare, & nō poterūt.
 Cū autē surrexerit paterfamilias & clauerit ostiū, & cœperitis fo-
 ris stare, & pulsare ostiū, dicētes: Dñe, dñe, aperi nobis: Et respō-
 dens dicet vobis: Nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere
 Edimus corā te & bibim⁹, & in plateis nr̄is docuisti. Et dicet: di-
 co vobis: nescio vos vnde sitis. Discedite a me oēs, q̄ patrat̄is ini-
 quitatē. Ibi erit fletus & stridor dentiū, cū videritis Abraham &
 Isaac & Iacob, & oēs prophetas in regno dei, vos autē expelli fo-
 ras. Et venient ab oriente & occidente & aquilone & austro, &
 accūbent in regno dei, Et ecce sunt postremi qui erunt primi, &
 sunt primi qui erunt postremi. Eodem die accesserunt quidam
 pharisæorū, dicentes illi: Exi, & vade hinc, quia Herodes vult te
 occidere. Et ait illis: Ite & dicite vulpi illi: Ecce eijcio dæmonia,
 & sanitates pficio hodie & cras, & tertia die cōsummor. Verūta-
 mē oportet me hodie & cras & proximo die ambulare, q̄a fieri
 non potest, vt propheta pereat alibi quā hierosolymis. Hierusa-
 lē Hierusalē, quæ occidit prophetas, & lapidat eos qui mittun-

erit ad se: quoties volui congregare filios tuos quemadmodum
 avis nidum suū sub pennas, & noluisis. Ecce relinquit vobis do-
 mus vestra deserta. Dico autē vobis, qđ non videbitis me, donec
 venerit tēpus cū dicetis: Benedictus qui venit in nomie domini.

¶ CAPVT. XIII.

T accidit vt introierit in domū cuiusdam principis
 pharisæorū sabbato ad capiendū cibū, & ipsi obser-
 uabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat
 ante illū. Et respondens Iesus, dixit ad legisperitos & pharisæos
 dicens: Num licet sabbato sanare? At illi tacuerūt. Ipse vero ap-
 prehensum sanauit eum, ac dimisit. Et respōdens ad illos, dixit:
 Cuius vestrū asinus aut bos in puteū cadet, & non continuo ex-
 trahet illū die sabbati? Et non poterant ad hæc respōdere illi. Di-
 cebat autē & ad inuitatos parabolā intendens, quomodo primos
 accubit⁹ eligerēt dicēs ad illas: Cū inuitatus fueris ab aliq̄ ad nup-
 tias, ne accumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuita-
 tus ab illo, & veniens, is qui te & illū vocauit, dicat tibi: da huic
 locū, & tunc incipias cū rubore extremū locum tenere. Quin pot-
 tius cū vocatus fueris, vade accumbe in nouissimo loco, vt cū ve-
 nerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superius. tūc erit
 tibi gloria corā simūl discūbentibus, quia oīs qui se extollit, hu-
 miliabit: & qui se humiliat, extolletur. Dicebat autē & ei, qui se in-
 uitauerat: Cum facis prandiū, aut cœnā, noli vocare amicos tuos,
 neq; fratres tuos, neq; cognatos tuos, neq; vicinos diuites, nequā-
 do & ipsi te vicissim inuitent, ac rependatur tibi beneficiū. Imo

cū facis cōiuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos, & beatus eris: quia non pñt rependere tibi, rependēt enī tibi in resurrectiōe iustorū. Hęc cū audisset qdā de simul accūbentib⁹, dixit illi: Beatus q̄ comedit panē in regno dei. At ipse dixit ei: Homo qdā appauerat cœnā magnā, & vocauit mltos, misitq̄ seruū suū hora cœnæ vt diceret inuitatis: Venite, quia iam parata sunt oīa. Et cœperūt sīp̄ oēs excusare. Prim⁹ dixit ei: Villā emi, & necesse mihi ē exire, & videre illā. rogo te, habe me excusatū. Et alter dixit: Iuga bouē emi quinq̄, & eo ad pbandū illa. rogo te, habe me excusatū. Et alius dixit: Vxorē duxi, & ideo nō possum venire. Ac reuersus seruus, renūciauit hęc dño suo. Tūc iratus p̄ familias, dixit seruo suo: Exi cito in plateas & vicos ciuitatis & pauperes, ac debiles, claudosq̄ & cæcos iroduc huc. Et ait seruus: Dñe, factū est vt ipe rasi, & adhuc locus est. Et ait dñs seruo: Exi i vias & sepes, & cōpelle intrare, vt i pleat̄ dom⁹ mea. Dico enī vobis, qđ nemo viro rū illorū q̄ vocati sunt, gustabit cœnā meā. Ibant autē turbę multę cum eo, & cōuersus dixit ad illos: Si quis venit ad me, nec odit patrē suū, ac matrem, & vxorē, & filios, & fratres, & sorores: p̄te rea autē & animā suā, nō potest meus esse discipulus. Et quisquis non baiulat crucē suā, & venit post me, non potest meus esse discipulus. Quis enī est ex vobis, qui velit turrim ædificare, quin prius sedens cōputet sumptus, an habeat quibus opus est ad perficiendū. ne postq̄ posuerit fundamentū, nec potuerit perficere, oēs qui viderint, incipiant illudere ei, dicentes: Hic homo cœpit ædificare, nec potuit consummare? Aut quis rex proficiscens vt

XXXI
 SECUNDVM.

cōmittat praeliū aduersus alterū regē, nōne sedens prius cogitat,
 an possit cū decē milibus occurrere ei, qui cum viginti milibus
 venit contra se? alioquin adhuc illo longe agente, legatione missa,
 petit ea quæ pacis sunt. Sic ergo omīs ex vobis, qui nō renunciat
 omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Bonū
 est sal, si vero sal infatuatum fuerit, per quod condietur? Neq; in
 terrā, neq; in sterquiliniū vtile est: Foras projiciat illud. Qui ha-
 bet aures ad audiendum audiat.

¶ CAPVT. XV.

a Ccedebant autē ad eū omēs publicani & peccatores,
 vt audirent illum. Et murmurabant pharisæi ac scri-
 bæ, dicentes: Hic peccatores recipit, ac cibū capit eū il-
 lis. Dicebat autē ad illos parabolā hanc, dicens: Quis ex vobis est
 homo qui habet centū oves, & si perdiderit vnā ex illis, nonne re-
 linquit nonagintanouē in deserto, & vadit ad illam quæ perierat,
 donec inueniat eā? Et cū inuenerit eā, imponit in humores suos
 gaudens, veniensq; domū conuocat amicos & vicinos, dicens il-
 lis: Gaudete mecū, qui inueni ouem meā quæ perierat. Dico vobis
 quod ita gaudiū erit in cœlo super vno peccatore resipiscen-
 te, magis q̄ super nonagintanouē iustis, qui non indigēt penitē-
 tia. Aut quæ mulier habens drachmas decē, si perdiderit drach-
 mā vnā, nō accendit lucernam, & verrit domū, queritq; diligen-
 ter, donec inueniat? Et cum inuenerit, conuocat amicas ac vicini-
 nas, dicens Gaudete mecū, quia inueni drachmam, quā perdidit
 ram. Ita dico vobis, gaudiū erit corā angelis dei super vno peccato-

tore resipiscente. Ait autē: Homo quidam habuit duos filios, &
 dixit adolescētior illorū patri. Pater, da mihi portionē substantiæ
 que ad me redit. Et diuisit illis substantiā. Ac post dies non mul-
 tos, cū oīa cōtraxisset adolescentior filius, peregre p̄fect⁹ est in re-
 gionē lōginquā, & ibi dissipauit substantiā suā uiuendo luxurio-
 se. Et postq̄ oīa cōsumpsisset, facta est fames valida in regione illa.
 Et ipse cepit egere, & abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius,
 atq; is misit illū in villā suā vt pasceret porcos. Et cupiebat imple-
 re ventrē suū de siliquis, quibus porci vescebant, neq; quisq̄ illi da-
 bat. In se autē reuersus dixit: Quā multi mercenarij p̄is mei abū-
 dant panibus, ego vero fame pereo. Surgam & ibo ad patrē meū,
 & dicā ei: Pater, peccaui in cœlū & corā te, iā nō sum dignus vo-
 cari filius tuus, fac me sicut vnū de mercenarijs tuis. Et surgens
 venit ad patrē suū. Cū autē adhuc longe abesset, vidit illū p̄ ipsi⁹,
 & misericordia motus est, & accurrens ruit in collū ei⁹ & oscula-
 tus est eū. Dixitq; ei filius: Pater, peccaui in cœlū & corā te, neq;
 posthac sum dign⁹ vocari filius tuus. Dixit autē p̄ ad seruos suos
 Proferte stolā primā, & induite illū: & date annulū in manū ei⁹, &
 calciamenta in pedes. Et adducite vitulū illum saginatū, atq; ma-
 ctate, sumptisq; epulis lætemur, q̄a hic fili⁹ me⁹ mortu⁹ erat, & re-
 uixit, perierat & inuent⁹ est. Et cœperūt lætari. Erat autē fili⁹ eius
 senior in agro, & cū veniret, & appropinq̄ssz domui, audiuit cōcē-
 tū & choros, & vocauit vnum de seruis suis, & interrogauit quid
 essent illa. Ac is dixit illi: Frater tuus venit, & occidit p̄ tuus vitu-
 lū illū saginatū, qđ incolumē illū receperit. Indignatus est autē.

SECUNDVM.

nec volebat introire. Pater ergo illius egressus rogabat illum. At ille respondens, dixit patri: Ecce tot annis seruo tibi, nec vnquam preceptum tuum transgressus sum, nec vnquam dedi tibi hœdum, vt cum amicis meis lerarer: sed postquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam tuam cum meretricibus venit, occidisti illi vitulum illum saginatam. At ille dixit ei: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. Latari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, ac reuixit: & perierat & inuentus est.

¶ CAPVT. XVI.

*d*icebat autem & ad discipulos suos: Homo quidam erat diues, qui habebat dispensatorem & hic de latuſ est apud illum, vt qui dissiparet bona ipsius. Et vocauit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem dispensationis tue. Non enim poteris posthac dispensare. Ait autem dispensator intra se: Quid faciam, quia dominus meus aufert a me dispensationem? Fodere non valeo, mendicare erubesco. Scio quid faciam, vt cum amotus fuero a dispensatione, recipiant me in domos suas. Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Centum batos olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam, & sede cito & scribe quinquaginta. Deinde alteri dixit: Tu vero quantum debes? Qui ait, centum coros tritici. Ait illi: Accipe cautionem tuam, & scribe octoginta. Et laudauit dominus dispensatorem iniustum, quod prudenter fecisset. Quia filij huius seculi prudentiores sunt filij lucis in natione sua. Et ego vobis dico: Facite vobis amicos ex mammona iniusto, vt cum defeceritis, recipiant vos

SECUNDVM.

ciot in flāma hac. Dixit autē Abrahā: Filii, recordare, qđ receperis bona tua in vita tua, & Lazarus sūt mala. Nūc autē hīc solatio frui, tu vero cruciaris. Et sup hęc oīa inter nos & vos hiat⁹ ingēs firmatus est, vt hī qui volunt hinc transire ad vos, nō possint, neq; inde huc trāscēdere. Ait autē: Rogo ergo te p̄r, vt mittas eū i domū patris mei. Habeo em̄ quīq; fratres, vt testē illis, ne & ipsi veniant in hunc locū cruciatus. Ait illi Abraham: Habent Mosen ac prophetas, audiant illos. At ille dixit: Nō p̄r Abrahā, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, resipiscet. Ait autē illi: Si Mosen & prophetas non audiunt, neq; si quis ex mortuis resurrexerit, credēt.

¶ CAPVT, XVII.

a It autē ad discipulos: Fieri nō pōt, quin veniāt offēdīcula. Vx tñ illi per quē veniūt. Expedi illi, si mola asinaria ponat̄ circa collū eius, & pietus fuerit in mare, potius q̄ vt offēdiculo sit vni de pusillis istis. Cauete vobis. Si peccauerit in te frater tuus, increpa illū: & si penituerit, remitte illi. Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die cōuersus fuerit ad te, dicens: Pœnitet me: remitte illi. Et dixerūt apostoli dño: Adauge nobis fidē. Dixit autē dñs: Si haberetis fidē sicut habet granū sinapis, dixissetis huic arbori sycamio, eradicare & trāscēdere in mare, & obedisset vobis. Quis autē vestrū, habens seruum arantē aut pascentē q̄ regresso ab agro dicat, statī trāsciet accūbe: Ac non potius dicit illi: para quod cœnem, & p̄cinge te, ac ministra mihi donec edero & bibero & post hęc edito & bibito tu? Num gratiā habet seruo illi, quia fecit quæ ei imperata sunt?

rant? Nō puto. Sic & vos, cū feceritis oīa quę p̄cepta sūt vobis, dicitis: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus. Et factū est dū iree Hierosolymam, & ipse transibat per mediā Samariam & Galileā. Et cū ingrederetur quendam vicum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt procul, intentaq; voce, dixerūt: Iesu p̄ceptor, miserere nostri. Quos vt vidit, dixit illis: Ite ostendite vos sacerdotibus. Et factum est, vt inter eundū mundati sint. Vnus autē ex illis vt vidit, quod mundatus esset, regressus est, cū voce magna glorificans deum, & procidit in faciē ad pedes eius, gratias agens ei: Et hic erat Samaritanus. Respondens autē Iesus dixit. Nonne decem mundati sunt? Nouem autē illi vbi? Non sunt reperti qui redierint, vt darent gloriā deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade, fides tua te seruabit. Interrogatus autē a pharisæis, qñ venturū esset regnū dei, respōdit eis, & dixit: Nō veniet regnū dei cū obseruatione, neq; dicent, ecce hic, aut ecce illic, Ecce enim regnū dei intra vos est. Et ait ad discipulos: Venient dies, qñ desyderabitis videre vnū dierū filij hominis, nec videbitis. Et dicent vobis: Ecce hic, ecce illic. Nolite ire, neq; sectemini. Nam sicut fulgur coruscans e regione quę sub cœlo est, in alterā quę sub cœlo est fulget, ita erit filius hominis in die suo. Sed primus oportet illum multi pati, & reprobari a natione hac. Et sicut accidit in diebus Noe, ita erit & in diebus filij hominis, Edebant, bibebant, vxores ducebant, & dabantur nuptū ad eum vsq; diem, quo intrauit Noe in arcam, & venit diluuium, & perdidit omnes. Cōsimiliter etiam sicut accidit in diebus Lot. Edebant, bibebāt,

SECVNDVM.

erant, vendebant, plantabant, ædificabant: Ceterum quo die
 exiit Lot e Sodomis, pluit igni & sulphure de cœlo, & omnes per-
 didit: Secundū hæc erit dies, quo filius hominis reuelatur. In illo
 die qui fuerit in tecto, & vasa eius in domo, ne descendat ad tol-
 lendū illa, & qui in agro similiter non redeat ad relicta, Memo-
 res estote vxoris Lot. Quicumq; quæserit aīam suam seruare, per-
 det illā: Et quicumq; perdiderit illā, vitā illi parahit. Dico vobis,
 in illa nocte erunt duo in lecto vno, vnus assumetur & alter relin-
 quetur. Duę erunt molentes simul, vna assumetur, & altera res-
 linquetur. Et respondentes dicunt illi: Vbi domine? Qui dixit
 illis: Vbicunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

¶ CAPVT. XVIII.

Itebat autē & parabolam ad illos, huc spectantem,
 qđ oporteret semp orare, nec defatigari, dicēs: Iudex
 qdā erat in quadā ciuitate, qui deum nō timebat, nec
 hominē reuerebatur. Vidua autem quædā erat in ciuitate illa, &
 veniebat ad eum, dicens: Vindica me de aduersario meo. Et nole-
 bat aliquandiu. post hæc autē dixit intra se: Quanquā deum non
 timeo, nec hominē reuereor, tamen quia molesta est mihi hæc vi-
 dua, vindicabo illam, ne tandē veniens sugillet me. Ait autem do-
 minus: Audite quid iudex iniquus dicat: Deus autem non faciet
 vindictam electorum suorū, clamantiū ad se die ac nocte, etiam
 cū patiens fuerit super illis? Dico vobis, quod faciet vindictam
 illorū cito. Veruntamen filius hominis cū venerit, an reperiturus
 est fidem in terra? Dixit autē & ad quosdā, qui in se confitebant,

quod essent iusti, & aspernabantur cæteros, parabolam istam:
 Duo homines ascendebant in templū, vt præcarentur, vnus pha-
 risæus, & alter publicanus. Phariseus stans, hæc apud se orabat:
 Deus gratias ago tibi, quod non sim sicut cæteri homines, rap-
 tores, iniusti, adulteri, velut etiā hic publicanus, ieiuno bis in sab-
 bato, decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus procul
 stans, nec oculos volebat ad cælum attollere, sed percutiebat pes-
 ctus suū, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vo-
 bis: descendit hic iustificatus in domū suā magis q̄ ille: quia om-
 nis qui se extollit, humiliabitur: & q̄ se humiliat, extolletur. Affe-
 rebant autem ad eum & infantes, vt eos tangeret. Quod cum vi-
 derent discipuli, increpabat illos. Iesus autem cum illos ad se
 vocasset dixit, Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos.
 talium est enim regnū dei. Amen dico vobis: quicumq; non acce-
 perit regnum dei veluti puer, non intrabit in illud. Et interroga-
 uit eū quidam princeps, dicens: Magister bone, quid faciendum
 mihi, vt consequar vitam æternam? Dixit autem ei Iesus: Quid
 me dicis bonum? Nemo bonus, nisi solus deus. Præcepta nosti:
 Non cōmittes adulterium, non occides, non facies furtum, non
 falsum testimonium dices, honora patrem tuum & matrem tuam
 At ille ait: Hæc omnia seruauī a iuuentute mea. Quo audito Ie-
 sus ait ei: Adhuc vnū tibi deest. Omnia quæcunq; habes, vende,
 & distribue pauperibus, & habebis thesaurū in cælo, & veni se-
 quere me. His ille auditis mœrore affect⁹ est, quia diues erat val-
 de. Videns autem Iesus illum mœrore affectum, dixit: Quā dif-

III XXXI SECUNDVM. VI

facile qui pecunias habent, in regnū dei intrabunt. Facilius est enim camelum per foramen acus transire, quam diuitē intrare in regnum dei. Et dixerunt qui audierant: Et quis potest saluus fieri? At ille ait: Quæ impossibilia sunt apud homines: possibilis sunt apud deum. Ait autem Petrus: Ecce nos reliquimus omnia ac secuti sumus te. Qui dixit eis: Amen dico vobis, nemo est, qui reliquit domū, aut parētes, aut fratres, aut vxorē, aut liberos propter regnū dei, qui non recepturus sit multo plura in hoc tempore, & in seculo venturo vitam æternā. Assumpsit autē Iesus duodecim, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymā, & consumabuntur omnia, quæ scripta sunt per prophetas, filio hominis. Tradetur enim gentibus, & illudetur, & cōtumelijs afficietur, & conspuetur, & postquam flagelauerint, occident eum, ac die tertia resurget. Et ipsi nihil horum intellexerunt. Et erat verbum istud absconditum ab eis, nec intelligebant quæ dicebantur. Accidit autem cū appropinquaret Hiericho, cæcus quidam sedebat iuxta viā, mendicans, & cum audiret turbam prætereūtem, interrogabat, quid hoc esset. Dixerunt autem ei, quod Iesus nazarenus transiret. Et clamauit, dicens. Iesu fili Dauid, miserere mei. & qui præibant increpabant eū vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat, fili Dauid, miserere mei. Stans autē Iesus, iussit illū adduci ad se. Et cū appropinquasset, interrogauit illū, dicēs: Quid tibi vis faciē? At ille dixit: Dñe, vt visū recipiā. Et Iesus dixit ei: Recipito visū. Fides tua te saluū reddidit. Et cōfestim visū recepit, ac sequebatur illum glorificans deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudē deo.

Ingressus perambulabat Hiericho. Et ecce vir noīe
 e Zaccheus, atq; is princeps erat publicanorū, & idem
 erat diues, & quærebat videre Iesum quis esset, nec po
 terat præ turba, quod statura pusillus esset. Et præcurrens ascen
 dit in arborē caprificū, vt videret eū, nā illac erat transiturus. Et
 cū venisset ad locū, suspiciens Iesus, vidit illū, dixitq; ad eū: Zac
 chæe, festinans descende, quia hodie domi tuæ oportet me ma
 nere. Et festinans descēdit, & excepit illum gaudens. Cumq; vi
 derent omēs, murmurabant dicentes, quod ingressus esset, apud
 hoīem peccatorē diuersaturus. Stans autē Zaccheus, dixit ad do
 minū: Ecce dimidiū bonorū meorū, dñe do pauperibus: & si qd
 aliquē defraudaui, reddo quadruplū, Ait Iesus ad eū: Hodie sa
 lus domui huic cōtigit, eo qd & ipsa filia sit Abrahæ. Venit em̄
 filius hoīs q̄rere & seruare quod perierat. Hęc illis audietibus,
 adiiciens dixit parabolā, eo quod esset prope Hierosolymam,
 quodq; existimarent fore, vt confestim regnum dei manifestareē.
 Dixit ergo: Hō quidā clarus pfectus est in regionē longinquā,
 vt acciperet sibi regnū, ac reuertereē. Vocatis autē decē seruis suis
 dedit eis decē minas, & ait ad illos: Negociemini donec veniam.
 Ciues autē eius oderant eū, miseruntq; legationē post illū, dicen
 tes. Nolumus hunc regnare super nos. Et factū est vt rediret ac
 cepto regno, iussitq; vocari illos seruos ad se, quibus dederat pe
 cunia, vt sciret, quantū quisq; negociatus esset, Venit autē primus
 dicens: Dñe, mina tua decē minas acquisiuit. Et ait illi: Euge bo

SECUNDVM

ne serue, quia in minimo fuisti fidelis, habeto potestatem super decem ciuitates. Et alter venit, dicens: Domine, mina tua confecit quinque minas, & huic ait: Et tu prefectus esto quinque ciuitatibus. Et alius venit, dicens: Domine, ecce mina tua, quam habui repositam in sudario, timui enim te, quod homo austerus sis, tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti. Dicit ei: De ore tuo te iudicabo serue male, sciebas, quod ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminavi: Et quare non dedisti pecuniam meam ad mesam, & ego veniens, cum usuris utique exegissem illam? & asstantibus dixit: Auferte ab illo minam, & date illi qui decem minas habet. Et dixerunt ei: Domine, habet decem minas. Dico enim uobis, quod omni habenti dabitur, ab eo autem qui non habet, etiam quod habet auferetur. Quin inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite animum me. Et his dictis, ibat pergens ascendere Hierosolymam. Et factum est cum appropinquasset ad Bethphage & Bethaniam iuxta montem, qui uocatur oliuarum, misit discipulos suos, dicens: Ite in castellum quod est e regione est. In quo introeuntes, inuenietis pullum asine alligatum, in quo nemo unquam hominum sedit: Soluite illum & adducite. Et si quis uos interrogauerit, quare soluitis eum, sic dicetis ei: Quia dominus eo opus habet. Abierunt autem qui missi erant, & inueherunt sicut dixerat illis, Soluuntibus autem illis pullum, dixerunt dominus ei ad illos: Quare soluitis pullum? At illi dixerunt: Quia dominus eo habet opus. Et duxerunt illum ad Iesum. Et iniectis uestimentis suis super pullum, impositus est Iesu. Eunte autem illo, substernebant uestimenta sua in uia. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis oliuarum, coepit

tūt oīs multitudo discipulorū gaudentes laudate deū voce magna sup oibus, quas viderant, virtutibus, dicentes: Benedictus qui venit rex in noīe dñi, pax in cælo, & gloria in altissimis. Et quidā pharisæorū e turba dixerūt ad illū: Magister, increpa discipulos tuos. Quib⁹ ipse ait. Dico vobis, quod si hi tacuerint, mox lapides clamabunt. Et vt appropinquauit, videns ciuitatē fleuit sup illā, dicēs: Si cognouisses & tu, & qdē in isto die tuo, quæ ad pacē tuā pertinent, curares. Nunc autē abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & cingent te, & coangustabūt te vndiq̃, & solo æquabūt te, & filios tuos qui in te sunt. Et non relinquēt in te lapidē super lapidē, eo quod nō cognoueris tēpus visitatiōis tuæ. Et ingressus in templū, cepit eijcere vendētes in illo & emētes, dicēs illis: Scriptū est, domus mea domus præcationis est: vos autē fecistis illā speluncā latronū. Et docebat quotidie in tēplo. Principes autē sacerdotū, & scribæ quærebant illū perdere, & primores plebis, nec inueniebant, quid facerent, totus enim populus pendebant ab ore eius, cum audiret illum.

CAPVT.

XX.

Factum est in vno dierum illorum, docente illo e populum in templo, & euangelizante, conuenerunt principes sacerdotum, & scribe cū senioribus, & ajunt illi, dicentes: Dic nobis, qua autoritate ista facis? Aut, quis est qui dedit tibi istam autoritatem? Respondens autem Iesus, dixit ad illos: Interrogabo vos &

SECUNDVM.

ego vnū quiddā, & respondete mihi: Baptismus Ioannis e caelo erat, an ex hominibus? At illi cogitabant intra se dicentes: Si dixerimus e caelo, dicet: Quare ergo nō credidistis illi? Sin dixerimus ex hoībns, plebs vniuersa lapidabit nos, Persuasum enim habet Ioannē pphetā esse, & respōderūt se nescire vnde esset. Et Iesus ait illis: Neq̄ ego dico vobis, qua autoritate hęc faciā. Cōp̄pit autē dicere ad plebē parabolā hanc: Homo quiddā plantauit vineā, & locauit eam colonis, & ipse peregre egit m̄lto tpe. Cūq̄ esset opportunū, misit ad colonos seruū, vt de fructu vineę darent ipsi. Qui cæsū emiserūt eū inanē. Et rursus, adhuc alterū seruū misit. Illi vero hūc q̄z cēsū, & cōtumelījs affectū, emiserūt inanē. Rursus misit & tertīū. At illi hūc quoq̄ vulnerib⁹ inflctis, eiecerūt. Dixit autē dñs vineę: Quid faciā? Mittā filiū meū dilectū. Fortitan cum hunc viderint reuerēbunt. Quē cū vidissent coloni, cogitauerūt intra se, dicentes: Hic est hāeres, venite occidamus illū, vt nostra fiat hāreditas. Et eiectum illū extra vineā, occiderunt. Quid ergo faciet illis dñs vineę? Veniet & perdet colonos istos, & dabit vineā alijs. Quod cū audissent, dixerūt: Absit. Ille vero intuitus eos, ait: Quid est ergo hoc quod scriptū est: Lapidē quē reprobauerunt ædificantes, is factus est caput anguli? Ois qui ceciderit super illū lapidē, conquassabit: super quē autē ceciderit, cōminuet illū. Et quærebant principes sacerdotū & scribe in iherosolē, quod in ipsos dixisset similitudine hanc. Et obseruantes emiserunt insidiatores, qui se iustos simularet, vt caperent eū ex ser-

mone, traderentq; illū principatui & potestati p̄sidis. Et inter-
 rogauerūt eū dicētes: Magister scim⁹ qđ recte dicis ac doces, nec
 respicis p̄sonā, sed viā dei cū veritate doces: Licet nobis tributū
 dare cæsari, an non? Intellecta autē illorum versutiā, dixit ad eos:
 Quid me tentatis? Offendite mihi denariū: Cuius habet imagi-
 nē & inscriptionē? Respondentes dixerunt: cæsaris. Et ait illis:
 Reddite ergo quæ sunt cæsaris, cæsari: & quæ sunt dei, deo. Et
 nō potuerūt verbū eius reprehendere corā populo, & mirati suḡ
 responso eius, tacuerūt. Accesserunt autē quidā Sadduceorū, qui
 negant esse resurrectionē, & interrogauerūt eum, dicentes: Magi-
 ster, Moses scripsit nobis, si cuius frater mortuus fuerit, habens
 vxorē, isq; sine liberis mortuus fuerit, vt accipiat frater eius vxo-
 rē, & suscitet semen fratri suo. Septē ergo fratres erant, & prim⁹
 accepit vxorē, ac mortuus est sine liberis. Et accepit secundus illā,
 & ipse mortuus est sine liberis. Et tertius accepit illā filr & cæ-
 teri septē, nec reliquerunt liberos, & mortui sunt. Nouissime oīm
 mortua est & mulier: In resurrectione ergo cuius eorū erit vxorē?
 Siquidē septē habuerunt eā vxorē. Et respondens ait illis Iesus:
 Filij huius sæculi ducunt vxores & nuptū dant, illi vero qui dig-
 ni habebunē seculo illo, & resurrectione ex mortuis, neq; ducunt
 vxores, neq; nuptū dant, neq; em̄ vltra mori possunt. Aequales
 em̄ angelis sunt, & filij sunt dei, cū sint filij resurrectionis. Qđ vero
 resurgāt mortui, & Moses ostendit iuxta rubū, cū dicit dñm deū
 Abrahā & deū Isaac & deum Iacob. Deus autē non est mortuorū,
 sed viuorū, omēs em̄ illi viuūt, Respondentes autē quidā scribarū,
 S

dixerunt: Mg̃r, bñ dixisti: Et ampli⁹ nō audebant eū quicq̃ inter-
rogare. Dixit autē ad illos: Quomō dicunt. Christū filiū esse Da-
uid, & ipse Dauid dicit in libro psalmorū: Dixit dñs dño meo.
sede a dextris meis, donec posuero inimicos tuos scabellū pedū
tuorū; Dauid ergo dñm illū vocat, & quomō filius ei⁹ est? Audiē
te vero cūcto pp̃lo dixit discip̃lis suis: Cauete a scribis qui volū
ambulare in stolis, & amant salutaciōes in foris, ac primas cathe-
dras in synagogis, & primos discubitus in conuiujs. Qui deuo-
rāt domos viduarū, simulantes longā orationē: Hi accipiēt dam-
nationem maiorem. ¶ CAPVT. XXI.

Espiciēs autē vidit eos q̃ mittebant munera sua in ga-
zophylaciū diuites, Vidit autē & quandā viduā pau-
perculā mittentē illuc ære minuta duo, Et dixit: Vere
dico vobis, quod vidua hæc paup̃ plusq̃ oēs misit. Nam omēs hi
ex eo quod ips̃is exuberat, miserūt in mūera dei: hæc autē expen-
ria sua vniuersam substantiā quā habebat, misit. Et q̃busdā dicen-
tibus de tēplo, qđ pulchris lapidib⁹ ac donis ornatū esset, dixit:
Ex his quæ videtis, veniēt dies in qb⁹ nō relinquet lapis sup̃ lapi-
dē q̃ nō diruat, Interrogauerūt autē illū, dicētes: Pręceptor, qñ hæc
erunt, & qđ signū qñ ista futura sint? At ille dixit: Videte ne sedu-
camini. Multi em̃ venient sub noīe meo, dicētes, se esse Christū, &
t̃ps̃ instat, ne ig̃tē seq̃mini illos. Cæterū cū audieritis bella & sedi-
tiōes, nolite terreri, oportet em̃ pri⁹ hæc fieri, sed nō statim finis. Tūc
dicebat illis: Insurgēt gēs cōtra gentē, & regnū aduersus regnū, &
terremotus magni erūt in sing̃lis locis & fames, ac pestilētia, ter-

ricularum et signa de caelo magna erunt. Sed ante haec omnia iniuriant
 vobis manus suas, & persequentur, tradentes in conciliabula & carce-
 res, trahentes ad reges ac praesides propter nomen meum. continget autem
 vobis in testimonium. Habete igitur fixum in cordibus vestris, non esse pre-
 meditando defensionem, nam ipse dabo vobis os & sapientiam, cui non
 poterunt contradicere, neque resistere omnes qui aduersabunt vobis. Tra-
 demini autem etiam a parentibus & fratribus & cognatis & amicis, & mor-
 te afficiet quidam ex vobis. Et eritis inuisi omnibus propter nomen meum. Et
 pilus de capite vestro non perit. Per patientiam vestram possidete animas vestras
 Cum autem videritis circumdari ab exercitibus Hierosolimam, tunc scitote
 te, quod imminet desolatio eius. Tunc qui in Iudaea sunt, fugiant ad mon-
 tes: & qui in medio eius, discedant: & qui in regionibus, non intrent in eas: quia
 dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia quae scripta sunt. Vae autem pregnanti-
 bus & mamma nutriendis in illis diebus, erit enim afflictio magna super
 terram, & ira in populo hoc. Et cadent acie gladii, & captivi ducuntur in
 omnes gentes. Et Hierosalem calcabitur a gentibus donec impleantur tem-
 pta gentium. Et erunt signa in sole & luna & stellis, & in terris anxietas gentium
 pro desperatione, resonantem mari & fluctu, extabescuntibus hominibus pro
 timore, & expectatione eorum quae superueniet orbi terrarum. Nam virtutes coe-
 lorum mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum po-
 testate & gloria magna. His autem fieri incipientibus, suspicite & attolite
 te capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis si-
 militudinem: Videte ficum & omnes arbores, cum protrudunt iam
 gemas, cernentes ex vobis ipsi scitis, quod iam instet aestas. Ita &
 vos cum videritis haec fieri, scitote quod instet regnum dei. Amen

dico vobis, nō præteribit ætas hæc, anteq̄ oīa facta fuerint. Cœlū & terra transibūt, v̄ba autē mea nō transibūt. Cauete autē vobis. ne qñ grauentē corda v̄ra crapula & ebrietate, & curis hui⁹ vitę, subit⁹ tūq; vobis ingruat dies ille. Tanquā laqueus em̄ superueniet in oēs q̄ sedent sup̄ faciē tocūs terrę. Vigilate itaq; oī tpe, deprecantes, vt liceat vobis effugere ista oīa quæ futura sunt, & stare ante filiū hominis. Docebat autē interdū in templo, noctu vero exiens diuersabañ in monte qui vocatur oliuarum. Et omnis populus diluculo ventitabat ad eum, vt in templo audiret eum.

¶ CAPVT. XXII.

Nstabat autē dies fest⁹ azymorū, q̄ dicit̄ pascha. Et q̄rebāt p̄cīpes sacerdotū & scribæ quō Iesū iterficeret, timebāt em̄ plebē. Intrauit autē satanas i Iudā, cui cognomen erat Iscariotes, qui erat e numero duodecī, abijtq; & locutus est cū principib⁹ sacerdotū ac magistratibus quēadmodū illū traderet eis. Et gauisi sunt, ac pacti sūt pecuniā illi se daturus. Et ille spopōdit, q̄rebatq; opportūitatē, vt traderet illū illis sine turba. Venit autē dies azymorū, in qua necesse erat immolari pascha. Et misit Petrū ac Ioannē, dicēs: Eūtes parate nobis pascha. vt edamus. At illi dixerunt ei: Vbi vis paremus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntib⁹ vobis in ciuitatē occurret hō qdā vas aquę refectū portās, seq̄mini eū in domū in quā intrat, & dicetis patrifamilias ædiū: Dicit tibi magister: Vbi ē diuersoriū, vbi pascha cū discipulis meis edā? Et ipse offendet vobis cœnaculū magnū stratū, ibi parate. Eūtes autē inuenerūt sicut dixerat illis, & parauerūt pascha.

Et cū iā esset tēpestiuū, accubuit: ac duodecī ap̄lī cū eo. Et ait illis: Desiderio desiderauī hoc pascha comedere vobiscū antequā pariat. Dico em̄ vobis posthac nō edā vltra ex eo, donec cōpleatur in regno dei. Et accepto poculo, gratias egit, ac dixit. Accipite hoc & diuidite inter vos. Dico em̄ vobis, quod nō bibam de fructu vitis, donec regnum dei veniat. Et accepto pane, cum gratias egisset, fregit, ac dedit eis, dicens: Hoc est corpus meū, qđ p vobis dat, hoc facite in mei recordationē. Sifr & poculū postq̄ cœnauit, dicens: Hoc poculū, nouū testamentū per sanguinē meū, qui p vobis effundit. Verūtñ ecce man⁹ pdentis me, mecū est in mēsa. Et fili⁹ qđ de hoīs secūdū quod definitū est, vadit. verūtamē vae hōi illi p quē prodit. Et ipsi cœperūt quærere inter sese, q̄s nā eēt ex ipsis, q̄ hoc factur⁹ esset. Facta est autē & cōtentio inter eos, q̄s eorū viderēt esse maior. Dixit autē eis: Reges gentiū dñantur eis, & q̄ potestātē hñt super eas, bñfici vocant. Vos autē non sic, sed q̄ maior est in vobis, fiat sicut iunior: & q̄ princeps est, sicut q̄ ministrat. Nā vter maior est q̄ accūbit, an q̄ ministrat? Nōne q̄ accūbit? At ego in medio vestrū sum vt q̄ ministrat: Vos autē estis qui p mansistis mecū in tērationib⁹ meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mhi p̄ me⁹ regnū, vt edatis & bibatis sup mensā meā in regno meo, & sedeatīs sup thronos, iudicātes duodecī tribus Israel. Ait autē dñs: Simō Simō, ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticū, sed ego rogauī p te, ne deficiat fides tua, & tu aliquā cōuersus cōfirma fratres tuos. At ille dixit ei: Dñe, tecū paratus sum & in carcerē, & in mortē ire. At ille dixit: Dico tibi Pe-

tre, nō canet hodie gallus, prius q̄ ter abneges te nosse me. Et dixit
 eis: Q̄n̄ misi vos sine sacculo & pera & calciamentis, nū qd̄ de-
 fuit vobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nūc q̄ ha-
 bet sacculū tollat, sifiter & perā. & q̄ nō habet, vendat tunicā suā,
 & emat gladiū. Dico em̄ vobis: qm̄ adhuc hoc quod scriptū est
 oportet pfici in me: & cū iniqs deputatus est. Etem̄ ea quæ sūt de
 me, sinē hnt. At illi dixerūt: Dñe, ecce duo gladij hic. At ille dixit
 eis: Satis est. Et egressus ibat, vt erat solitus, in montē oliuarum,
 secuti sunt aut̄ illū & discipuli. Et cū puenisset ad locū, dixit illis
 Orate, ne intretis in tentationē. Et ipse auulsus est ab eis ferme ad
 iactū lapidis, positiscq̄ genibus orabat, dicēs: P̄, si vis, trāsser pol-
 culū hoc a me. veruntamē nō mea volūtas, sed tua fiat. Apparuit
 aut̄ illi angelus de cōlo cōfortans eū. Et correptus labore, plixi⁹
 orabat. Et erat sudor eius sicut guttē sanguinis decurrētes in terrā
 Et cū surrexisset a deprecatione, venissetq̄ ad discipulos suos, reperit
 eos dormiētes præ mœsitudine. Et ait illis: Quid dormitis? Sur-
 gite & orate, ne intretis in tētationē. Adhuc aut̄ eo loquente, ecce
 turba, & qui vocabatur Iudas, vnus e duodecim, antecedebat eos,
 & appropinquauit Iesu, vt oscularē eū. Iesus aut̄ dixit illi: Iuda,
 osculo filiū hoīs droidis? Videntes aut̄ hi q̄ circa ipsum erāt, quod
 futurū erat dixerūt ei: Dñe, percutiemus ne gladio? Et percussit
 vn⁹ ex illis seruū principis sacerdotū, & amputauit auriculā eius
 dextrā. Respōdens aut̄ Iesus, ait: Sinite huc vsq̄. Et dum tetigis-
 set auriculā ei⁹, sanauit eū. Dixit aut̄ Ies⁹ ad eos qui venerāt ad se
 p̄ncipes sacerdotū ac magistrat⁹ tēpli & seniores: Quasi ad lacro-

nē existis cū gladijs ac fustibus? cū quotidie vobiscū fueri in tem-
 plo, nō extēdistis manus in me. Sed hęc est hora illa vestra, & pos-
 testas tenebrarū. Cōprehēsū autē eū duxerūt, & induxerūt in do-
 mū principis sacerdotū. Petr⁹ vero sequebat̄ emīn⁹. Cū autē accē-
 dissent ignem in medio aulæ, atq; vna cōsēdissent, sedit & Petrus
 inter illos. Quē cū vidisset ancilla quēdā sedentē ad lumen, defix-
 is in illū oculis, dixit: Et hic cū illo erat: At ille abnegauit eū, di-
 cens: Mulier nō noui illū. Et post pusillū alius videns eū, dixit: Et
 tu de illis es. Petr⁹ vero ait: Hō, nō sū. Et interuallo interiecto fe-
 re horæ, vni⁹ alius qdā affirmabat, dicēs: Vere & hic cū illo erat,
 nā & Galilæus est. At ait Petrus: Hō, nescio quid dicas. Et con-
 tinuo adhuc illo loquēte cecinit gallus. Et cōuersus dñs, intuitus
 est Petrū. Et recordatus est Petrus verbi dñi, quomō dixerat ip-
 si: priusq; gallus cecinerit, ter me negabis. Et egressus foras Petr⁹
 fleuit amare. Et viri q; tenebāt Iesum, illudebāt ei, cadentes, & cū
 circūtexissent eū, percutiebant faciē ei⁹, & interrogauerūt eū, di-
 cētes: Vaticinare: Quis est ille q; te pcussit? Et alia multa cōiucian-
 tes dicebāt in eū. Et vt fact⁹ ē dies, cōuenērūt seniores plebis & pri-
 cipes sacerdotū & scribæ, & duxerūt illū in conciliū suū, dicētes:
 Num tu es ille Christus? dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixerō,
 non credetis, quod si etiam interrogauerō, non respōdebitis mi-
 hi, neq; dimittetis. Ex hoc tempore erit filius hominis sedens a
 dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius
 dei? Qui ait: Vos dicitis me esse. At illi dixerunt: Quid adhuc
 desideramus testimoniū? Ipsi enim audiūmus ex ore ipsius,

SECUNDVM
CAPVT. XXIII.

T surgens vniuersa multitudo eorū, duxit illū ad Pilatū. Cœperūt aut̄ illum accusare, dicentes: Hunc deprehendim⁹ euertere gentē, ac vetantē tributa dare Cæsari dicentē se Christū regē esse. Pilatus aut̄ interrogauit eū, dicēs: Tu es ille rex Iudeorū? At ille respondens illi, ait: Tu dicis. Ait aut̄ Pilatus ad p̄cipes sacerdotū & turbas: Nihil inuenio noxię in hoc hoīe. At illi inualescebant, dicentes: Cōmouet populum, docēs per vniuersam Iudæā: exorsus a Galilæa vsq; ad hūc locū. Pilatus aut̄ audita mentione Galilæę, interrogauit, nū hō, Galilęus esset. Et vt cognouit, quod ad Herodis ditionē pertineret, remisit eum ad Hærodē, qui & ipse Hierosolymis erat p̄ id tēpus. Herodes aut̄ viso Iesu, gauisus est valde. Tenebat em̄ multo iam tpe cupiditate videndi illū, eo quod audiret multa de eo, & sperabat se signū aliquod visurū ab eo fieri. Interrogabat aut̄ eum multis sermonib⁹. At ipse nihil illi respōdebat. Stabant aut̄ principes sacerdotū & scribæ acriter accusantes eū. Spreuit illū Herodes cū exercitib⁹ suis, cūq; illufisset indutū veste splendida remisit ad Pilatū. Et facti sunt amici inter sese Pilatus & Herodes in eodem die, nā antea similtas inter eos intercesserat. Pilatus aut̄ cōuocatis principibus sacerdotū, & magistratib⁹, ac plebe dixit ad illos. Oblulistis mihi hūc hoīem, quasi auertentē populū, & ecce ego corā vobis interrogans, nullū crimen inuenio in homīe isto ex his de quib⁹ accusatis eū: sed ne Herodes quidē nā remisi vos ad illū, & ecce nihil dignū morte actū est ei. Emēdatū ergo illum dimittā.

Neceſſe autē habebat dimittere eis in feſto vnū. Exclamauit au-
tē ſimul vniuerſa turba, dicens: Tolle hunc, & dimitte nobis Ba-
rabbam: qui erat ppter ſeditionē quandā factā in ciuitate & ho-
micidiū coniectus in carcerē. Iterū autē Pilatus locutus eſt ad eos,
volēs dimittere Ieſum. At illi clamabant, dicētes: Crucifige, cru-
cifige eū. Ille autē tertio dixit ad illos: Quid em̄ mali fecit hic? Nul-
lū crimen capitale cōperio in eo, caſtigatū ergo dimittā illū. At il-
li inſtabāt vocib⁹ magnis, poſtulantes vt crucifigerēt, & inuale-
ſcebant voces eorū, ac ſummorū ſacerdotū. Et Pilatus adiudica-
uit vt fieret qd illi poſtulabant. Dimiſit autē illis eū, q ppter ſedi-
tionē & homicidiū coniectus fuerat in carcerē, quē poſoſcerant,
Ieſum vero tradidit arbitrio eorū. Et cū aducerent eū, apprehen-
derūt Simonē quēdā Cyrenēſem veniētē e rure, & impoſuerūt illi
crucē vt portaret poſt Ieſū. Sequebāt autē illū multa turba popu-
li ac mulierū, quæ plangebāt & lamētabant eū. Cōuerſus autē ad
illas Ieſus, dixit: Filię Hieruſalē, nolite flere ſup me, ſed ſup vobis
ipſis flere, & ſup filijs vris. Qm̄ ecce veniēt dies in qb⁹ dicēt: Bea-
tæ ſteriles, & vētres q nō genuerūt, & vbera quæ nō lactauerunt.
Tunc incipiēt dicere mōribus: Cadite ſup nos: & collib⁹, operite
nos. Quia ſi in humido ligno hæc faciūt, in arido quid fiet? Duce-
bant autē & alij duo facinoroſi cū eo vt interficerent. Et poſtq ve-
nerunt in locū, q vocāt Caluaria, ibi crucifixerūt eū, & facinoroſ
os, vnū a dextris, alterū a ſiniſtris. Ieſus autē dicebat: Pſ, remitte il-
lis, neſciūt em̄ qd faciunt. Diuidētes vō veſtimēta ei⁹, miſerūt ſor-
tē. Et ſtabat pptus ſpectās, & deridebāt eū pſicipes cū eis, dicen-
t

tes: Alios seruaui, seruet seipsum, si hic est ille Christus, ille dei electus. Illudebant autem ei & milites accedentes, & acetum offerentes ei, dicensque: Si tu es ille rex Iudeorum, saluum te fac. Erat autem & inscriptio scripta super eum litteris Graecis, & Latinis, & Hebraicis: Hic est rex Iudeorum. Unus autem de his qui predebant facinorosorum, conuitia dicebat in eum, dicens: Si tu es Christus, serua teipsum & nos. Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: Ne times quod tu deum, quod in eadem natione es? Et nos quod iuste, nam digna factis recepimus, hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine, memeto mei, cum ueneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta, & tenebrae factae sunt super totam terram usque ad horam nonam. Et obscuratus est sol, & uelum templi scissum est medium. Et cum clamasset uoce magna Iesus, ait: Patrem, in manus tuas commendo spiritum meum. Et haec cum dixisset, expirauit. Cum uidisset autem centurio, quod accidit, glorificauit deum, dicens: Vere hic homo iustus erat. Et omnes turbae eorum qui simul accesserant ad spectaculum istud, & uiderant quae contingebant, percutientes pectora sua, reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius, & mulieres quae secutae eum erant a Galilaea haec uidentes. Et ecce uir nomine Ioseph, hunc decurio, qui erat uir bonus ac iustus, hic non consenserat consilio ac facto eorum, oriundus ab Arimathaea ciuitate Iudeorum, qui expectabat & ipse regnum dei: Hic accessit ad Pilatum & postulauit corpus Iesu, & depositum in uoluit sintoni & posuit illud in monumento quod erat in lapide excisum, in quo nondum quicquam positum fuerat. Et dies erat parasceue, & sabbatum illucescebat. Subsecutae autem mulieres quae cum eo uenerant de Galilaea

læa, viderūt monumētū, & quēadmodū positū erat corp⁹ ei⁹, Res
uersæ vero, parauerūt aromata & vnguēta, ac sabbato quēdē quie
uerūt secundum præceptū. ¶ CAPVT. XXIII.

No autē sabbatorū pfundo crepusculo, venerūt ad mo
numētū, portantes q̄ parauerāt aromata, & nonnul
læ cum illis. Reppererūt autē lapidē reuolutū a monu
mēto, & ingressę nō inuenerūt corp⁹ dñi Iesu. Et factū est dū mēte
cōsternatæ essent de hoc, ecce duo viri steterūt iuxta illas in vesti
bus fulgurantib⁹. Cū expauissent autē, & declinarent vultū in ter
rā, dixerūt ad illas: Quid quæritis, viuentē cū mortuis? Non est
hic, sed surrexit. Recordamini vt dixerit vobis, cū adhuc in Galil
læa esset, dicēs, qđ oportuerit filiū hoīs tradi in man⁹ hoīm pec
catorum, & crucifigi, & die tertio resurgere. Et recordate sunt
vborū eius, & regressæ a monumēto nunciauerunt hæc oīa illis
vndecim, & cæteris oīb⁹. Erat autē Maria Magdalene & Ioanna &
Maria Jacobi, & cæteræ q̄ cū eis erāt, q̄ dicebant ad ap̄tos hæc Et
visā sunt ap̄ illos ceu deliramētū verba illarū, neq̄ crediderūt il
lis. Petr⁹ autē surgēs cucurrit ad monumētū, & p̄spiciēs vidit lin
teamina sola posita, & abiit, apud semetipsū mirans qđ acciderat
Et ecce duo ex illis ibāt eodē die in castellū, qđ aberat spatio sta
diorū sexaginta ab Hierosolymis, noīe Emaus, & ipsi confabu
labāt inter se de his oīb⁹ q̄ acciderāt. Et factū est dū cōfabularent,
ac disputarēt, & ip̄e Iesus ap̄ p̄pinquās ibat vna cū illis. Cæteg
oc̄i illoꝝ tenebāt, ne eū agnoscerēt. Et ait ad illos: Qui sūt hi ser
mones quos cōfertis inter vos ambulantes, & estis tristes? Ac res

SECUNDVM.

Spōdens vn⁹, cui nomē Cleophas, dixit ei: Tu sol⁹ peregrinus es Hierosolymis, neq; cognouisti q̄ facta sunt illic his diebus? Qui bus ille dixit: Quē? Et dixerūt ei: De Iesu Nazareno, q̄ fuit vir p̄pheta, potens ope & sermōe corā deo & toto pp̄lo: & quō eū tradiderūt sūmī sacerdotes, & p̄cipes nr̄i in cōdēnationē mortis, & crucifixerūt eū. Nos autē sperabam⁹, eū esse illū q̄ redēptur⁹ esset Israel. Atq; sup̄ hęc oīa terti⁹ dies est hodie, q̄d hęc facta sunt. Sed & mulieres q̄dam ex nobis attonitos reddidere nos, quæ diluculo puenerūt ad monumentū, & nō inuēto corpe eius, venerunt, dicētes, se etiā visionē angelorū vidisse, qui dicerēt, eū viuere. Et abierūt q̄dā eorū qui erāt nobiscū ad monumētū, & ita reppererūt, sicut mulieres dixerāt, ip̄m vō nō viderunt. Et ip̄se dixit ad eos: O stulti & tardi corde ad credēdū in oibus, q̄ locuti sūt p̄pheta: Nōne hęc oportuit pati Christū, & intrare in gloriā suā? Et exorsus a Mose & oibus p̄phetis, interpretabā illis in oib⁹ scripturis q̄ de ip̄o erāt. Et ap̄ p̄inquauerūt castello q̄ ibāt, & ip̄se p̄ferebat se longi⁹ ire. Et coegerūt illū, dicētes: Mane nobiscū, qm̄ vergit ad vesp̄ā, & inclinat⁹ est dies. Et intrauit vt maneret cū illis. Et factū est dū accūberet cum eis, accepit panē benedixit ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorū, & agnouerūt eū, & ip̄se euasit a cōspectu eorū, Et dixerūt inter se: nōne cor nr̄m ardebat in nobis, dū loq̄ret̄ nob̄ in via, & ap̄iret nob̄ scripturas? Et surgētes eadē hora regressi sunt Hierosolymā, & inuenerūt cōgregatos vnde cū, & eos q̄ cū ill̄ erāt, dicētes: Surrexit dñs v̄e, & apparuit Simōi. Et ip̄si narrabāt q̄ gesta erāt in via & quō fuisset agnit⁹ sibi in fra

ctione panis. Dum autē hęc loquuntē, stetit Iesus ipse in medio eorū,
 & dicit eis: Pax vobis. Expauēfacti vero & conterriti, existima-
 bant se spiritū videre, Et dixit eis: Quid turbati estis, & cogi-
 tationes ascendunt in cordibus vestris? Videte manus meas &
 pedes meos, quia ego ipse sum. Contrectate me & videte, quia
 spiritus carnē & ossa non habet. sicut me videtis habere. Et cum
 hęc dixisset, ostendit eis manus ac pedes. Adhuc autē illis nō cre-
 dētibz p̄ gaudio & mirantibus, dixit eis: Habetis hic aliquid
 edulij? At illi obtulerunt ei partem piscis assi, & aliquid de fauo
 apiario. Et accepit, & in conspectu illorum cōedit. Et dixit ad
 eos: Hęc sunt verba, quę locutus sum ad vos, cū adhuc essem vo-
 biscū: quod necesse foret impleri omnia quę scripta sunt in lege
 Mosi, & prophetis, & psalmis de me. Tunc aperuit illorū men-
 tē, vt intelligerēt scripturas, & dixit eis: Sic scriptū est, & sic oportebat
 Christū pati, & resurgere a mortuis tertio die, & prædicari
 sub noīe eius p̄nitentiā ac remissionē peccatorū in oēs gentes,
 initio facto ab Hierosolymis. Vos autē estis testēs horum. Et ecce
 ego mitto promissum patris mei super vos. Vos autē sedete in ci-
 uitate Hierusalem, quoad usq; induamini virtute ex alto. Eduxit
 autē eos foras vsq; in Bethaniā, & sublati in altū manibus suis, be-
 nedixit eis. Et factū est dū benediceret illis, recessit ab eis, ac fere-
 bāt in cælū. Et ipsi adorato eo, regressi sunt Hierosolymā cū gau-
 dio magno, & erāt sp̄ in tēplo, laudātes & b̄ndicētes deū. Amen.

EVANGELII. SECVNDVM
 LVCAM FINIS.

T iij